

CSIKY GERGELY.

CSIKY GERGELY

SZINMŰVEI.

A STOMEAY CSALÁD.

SZINMŰ HÁROM FELVONÁSBAN.

BUDAPEST.

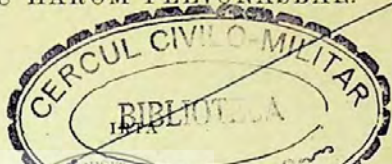
AZ ATHENAEUM R. TÁRS. KIADÁSA.

1884.

A

STOMFAY CSALÁD.

SZINMŰ HÁROM FELVONÁSBAN.

CSIKY GERGELY.

(A FORDITÁS ÉS ELŐADÁS JOGÁT SZERZŐ FENNTARTJA.)

8 - OCT. 2019

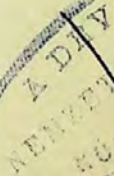
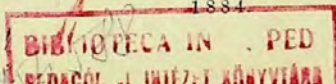
195.

L 15 10

BUDAPEST.

AZ ATHENAEUM R. TÁRS. KIADÁSA.

1884

12.53/

SZEMÉLYEK.

(E szereposztással adatott először a nemzeti színházban, 1882. október 20-án).

Stomfay Ákos, képviselő.....	Nagy Imre.
Héthársy Berta báróné	Molnárné.
Keresztes Ágnes.....	Felekiné.
Margit, leánya	Csillag Teréz.
Özvegy Stomfay Bernátné, született Komlósi Klára.....	Györgyné.
Vilmos, fia	Nádai.
Lipóczy, kataszteri igazgató	Feleki.
Barnabás, fia	Halmi.
Stomfay Stanczi.....	Vizváriné.
Stomfay Dénes, szolgabíró.....	Hetényi.
Ida, unokahúga	Adorján Berta.
Stomfay Kázmér, adóvégrehajtó.....	Vizvári.
Forró Zsigmond, a Stomfay család ügyvédje..	Pintér.
Dr. Leleszi, kir. tanácsos.....	Ujházi.
Dr. Virág	Körösmezei.
Dr. Szilkei	Tóth.
Szelevéry, ujdondász	Földényi.
Zobray Zeno.....	Egressy.
Koporóczy	Faludi.
Várvayné	Békési Irma.
Csepceyné ..	Sántháné.
György, inas	} Stomfay Ákosnál
Marcsa, szobalány	

Vendégek. — Történik az első két felvonás a fővárosban, a harmadik Stomfay Ákos falusi birtokán.

 Vidéki magyar színpadok e darab előadási jogát egyedül az első magyar színházi ügynökség (Rajkai F. I.) által szerezhetik meg.

ELSŐ FELVONÁS.

(Csinosan bútorozott terem, mely egyszersmind ebédlőül szolgál. Jobbra-balra egy-egy oldalajtó. Középen a főbejárás. Jobbra ablak. A fal mellett diszes pohárszék. Pamlag, karosszékek, a pamlag előtt kis kerek asztal, ezen tálcza, mely tele van névjegyekkel. A középben nagyobb négyszögű asztal, egyenes hátú faragott székekkel.)

ELSŐ JELENET.

STANCZI. MÁRCSA. GYÖRGY.

Stanczi (a pohárszék mellett, Márcsához). Hét findsát, hét kis tányért készíts ki. Ma már az egész rokonság itt lesz.

György (a középajtón belép, kezében tálczán névjegy). Báró Bodroghy ő méltóságától.

Stanczi (átveszi a névjegyet, hirtelen szomorúra változó hangon). A báró úr szives részvéte nagyon lekötölez; mondja meg, hogy a nagyságos úr állapota rosszabbra fordult. (György el. Stanczi a névjegyet az asztalra teszi a többi közé, s hirtelen Márcsához fordul.) Szedd ki már az edényeket; de annyit mondok, ha megint eltörsz valamit, lehúszom a béredből. (Márca a pohárszékből findsákat, tányérokat szed ki s egy tálczára rakja.)

György (belép, tálcán névjegygyel). A miniszter úrtól.

Stanczi (fölv teszi a névjegyét). Gróf Versegly Gábor... Ah! (Szomorú hangon.) Ő excellentiája kegyes részvéte nagyon lekö — — (hirtelen félbeszakítja magát, változott hangon). Libériás inas hozta e névjegyét?

György. Fele kék, fele sárga.

Stanczi. A családi színek. (Súgva.) Tudja mit, György? Tartsa itt az előszobában legalább egy félóraig — beszélgessen vele mindenféléről — meg is kínálhatja valamivel.... Érti? Jó borraivalót kap.

György. Értem. A nagyságos úrnak úgy sincs már szüksége a havannáira. (El.)

Stanczi (magában). Ez a miniszteri livrée nagyszerű hatást fog tenni előszobánkban.

Marsca. Nagyságos kisasszony, cukrot kérek.

Stanczi (kiolvassa a cukordarabokat). Itt van — minden findsára két darab — ennyi elég... (Marsca el.)

M Á S O D I K J E L E N E T.

ELŐBBI. SZELEVÉRY.

Szelevéry (gyorsan jö a középajtón). Nagysád, kezeit csókolom — (megcsókolja Stanczi kezét) — bocsássa meg türelmetlenségemet, de a részvét, a tisztelet — a rokonszenv —

Stanczi (sóhajt, szomorúan, szemét törölve). Ah! mily csapás! mily szomorúság!

Szelevéry. Tehát csakugyan, igaz a szomorú hír? A képviselő úr —

Stanczi Nem fekszik, sőt néha ki is jön a szobájából, de nagy fájdalmakat szenved. Tetszik tudni —

Szelevéry (kiveszi jegyzőkönyvét, írva.) Semmit sem tudok. Kérem, kissé lassabban, hogy mindent felirhassak.

Stanczi. Néhány év előtt egy vadászon véletlenül meglőtték. A golyót akkor nem vehették ki, de sebe begyógyult s azóta nem is volt semmi baja. Most azonban a golyó, a mint az orvosok mondják, szívét kezdi megtámadni — (sirva) és akár kiveszik, akár benn hagyják, nagyon valószínű a halála.

Szelevéry. Ne sirjon nagysád, vigasztalja bánatát a közrészvét. A pártlapok fekete keretben fognak megjelenni.

Stanczi (büszkén.) A képviselőházon, a kaszinón fekete zászló fog lobogni.

Szelevéry. Az előszobában a miniszter inasát láttam.

Stanczi. Mindennap tizszer ide küldi. Szegény miniszter! mi lesz belőle nélkülünk?

Szelevéry (egymásután nézi az asztalon a névjegyeket). Báró Bodroghy — Trommel tábornok — csupa nagy név — csupa kitűnőség. (Jegyzőkönyvébe ír.)

Stanczi (sirva). Ne tessék kifeledni a miniszter inasát.

Szelevéry. Ritkított betűkkel. (Zsebre teszi jegyzőkönyvét.) Futok a szerkesztőségbe. Harminczsoros cicero-ujdonság. Kezeit csókolom nagysád.... (Kézet csókol). Szabad esedeznem a szerencséért, hogy ha

meghalna — akarom mondani, ha a műtét rosszul ütne ki, nagysád először lapunkat kegyeskednék tudósítani?

Stanczi (kezét nyujtva). Szivesen, kedves *Szelevéry*!

Szelevéry. Boldoggá fog tenni — azaz a haza gyászba borul — kezeit csókolom. (El).

Stanczi (magában). Vérző szívvel, de fenntartom a családi rangot mindvégig. Szegény Ákos! az ő életének is ez volt legfőbb törekvése. (A baloldali ajtó felé tart.) Mily sokáig maradnak nála az orvosok... Ah! a báróné!

HARMADIK JELENET.

STANCZI. BERTA (balról jő).

Stanczi. Nos báróné, mit mondanak az orvosok?

Berta. Most még semmit, csak nagyon okosan néznek.

Stanczi. Jó jel ez?

Berta (leül). Kedvesem, három orvos együtt soha sem jelent jót. Különben reménylem, hogy Ákos bátyám vastermészete győzni fog még a három orvos egyesült tudományán is.

Stanczi. Adja isten! Szerencsés gondolat volt tőlem Leleszit is meghívni a konziliumra.

Berta. Nagyon szerencsés. Épen most kopog és hallgatózik szegény Ákos mellén, hátán. Csak azt szeretném tudni, mit hallhat, mikor olyan süket, mint a föld?

Stanczi. Leleszi a leghiresebb orvos; minden arisztokratikus betegnek —

Berta. Ő ellenjegyzí útlevelét a másvilágra. Igazi mennyországi konzul.

Stanczi. Te mindig oly pikánt vagy velem, báróné, pedig csak kötelességemet tettem. Én viszem Ákos háztartását, nekem kell a család méltóságát fenntartanom minden körülmény közt. S ha az isten úgy rendelte, hogy egy Stomfay súlyos betegségbe essék, olyan orvosokról kellett gondoskodnom, a kik méltók nevéhez és állásához.

Berta. Természetesen, a család méltósága mindenek előtt! Egészség, boldogság — az mind olyan mellesleges dolog. Az egyiknek olyannak kell biznia életét, a kiről tudja, hogy főkfilkó, a másiknak olyan ruhában kell járnia, a melyben a lehető legkényelmetlenebbül érzi magát, a harmadik meg kénytelen olyannak adni szívét, a ki megtöri — mind a család méltóságáért. Ez az a telhetetlen bálvány, melynek oltárán szüntelen kell a tüzet táplálnunk, kitől mint telik: szenvedéssel, unalommal, vesztett étellel, tört szívvel, megölt boldogsággal. Hidd el, édes Stanczim, egy szót sem vesztegettem volna e szegény Leleszire, ha eszembe nem juttatja azt az irgalmatlan bálványt, melynek én is oly nagy adót fizettem.

Stanczi. No csak te panaszkodjál! Egy báróné! Az egyetlen Stomfay, a ki valódi mágnással lépett házasságra!

Berta (fölkcl). Igazad van, neked hiába beszélek.

Hiszen az tulajdonképen boldogság, ha az embert egy báró teszi boldogtalanná, nemde?

Stanczi. Na bizony, az az egy pár esztendő! Most már özvegy vagy, Héthársy báróné! Az a néhány évi boldogtalanság nem volt nagy ár ezért a czimért. Én szivesen megfizetném.

Berta. És szivesen meghalnál, ha olyan orvos küldene a másvilágra, a kinek kizárólagos szabadalma van nagy urakat liferálni a mennyországba. *Stanczi,* te következetes vagy! (Megrázza kezét.)

Stanczi (bámulva). Nem értelek.

Berta. Nem is fogsz soha. Azért nem is beszélek többet. Megjöttek már a kedves rokonok?

Stanczi. Mindnyájuknak sürgönyöztem; ma már itt kell lenniök.

Berta. Csak aztán ne csalódjanak szegények.

NEGYEDIK JELENET.

ELŐBBIEK. DÉNES. IDA. KÁZMÉR.

Dénes (a középajtón jövet visszaszól). Vigyetek mindent szobánkba — mi az? nem tudsz illendően felelni, ficzkó? Kinek tartasz engem?

Ida (bevonja az ajtón). Ugyan bácsi, ne pereljen most a cselédekkel. Nézze, itt van a báróné.

Dénes (megfordul). Ah! a báróné! csókolom a kezeidet báróné! (Kezet csókol Bertának). Szervusz Stanczuska. (Megesókolja Stanczit).

Stanczi. Hát megjöttetek?

Ida (kezet csókol Bertának és Stanczinak). Épen most szálltunk le a vasutról.

Dénes. Megjöttünk? Úgy látszik, hogy megjöttünk. Van-e szobánk? Az a szemtelen inas nem tudta megmondani — csak bámult és vigyorgott. De csak kerüljön még egyszer a szemem elé, majd megtanítom emberségre!

Berta. Vágass rá huszonötöt, azért vagy szolgabíró. (Leül).

Stanczi. Légy nyugodt, Dénes, minden rendben lesz. (Idához). Hadd nézzelek körül egy kissé. Sötét szürke magas utazó-ruha — jó — épen a helyzethez való. Kalap — virágdiszszel — ej! ej! látszik, hogy vidékről jössz . . . Hoztál magaddal gyászruhát?

Ida. Hát csakugyan szükség lesz rá? Szegény bácsi!

Stanczi (sóhajtván). Ah! mily csapás! (Változott hangon). Kire biztatók otthon a kulcsokat?

Dénes. Az ispánnéra. Hát már — izé — megtörtént?

Stanczi. Az orvosok épen most tartanak fölötté konziliumot — a leghiresebb orvosok.

Dénes. Szegény Ákos! Kár érte, derék fiú volt — jó rokon . . . (Sugva Stanczihoz). Csinált már végrendeletet?

Stanczi (sirva). Még nem! . . . Ah! nem élem túl ezt a csapást! (Stanczi, Ida sirnak, Dénes zsebkendőjét vesz ki és orrát fújja. Kázmér, ki eddig mindig az ajtó mellett állt, hangosan zokog.)

Kázmér. Engem észre sem vettek, pedig én is itt vagyok és sirok.

Stanczi. Te is eljöttél?

Kázmér (előre jön). Voltam olyan bátor . . . Megengeded, báróné? (Kezet csókol Bertának. Stanczihoz.) Nekem ugyan nem sürgönyöztél — minek is? egy szegény atyafinak, a ki csak ádóvégrehajtó! De azért mégis eljöttem — meghallottam a gyászhirot — épen mikor az árendást exequáltam . . . Tüstént ott hagytam az árendást és útnak indultam — én sem akarok elmaradni kedves, drága rokonunk halálos ágyától, pedig csak harmad-unokák vagyunk.

Berta. Mégis csak szép az a rokoni szeretet!

Kázmér. Ne féljeteK, nem fogok szégyenére válni az előkelő atyafiságnak — én is Stomfay vagyok . . . Van egy újdonatúj fekete öltözetem, azt veszem föl a temetésre . . . Aztán bátran bemutathattok a nagyúri vendégeknek, nem vagyok már végrehajtó. Mihelyt meghallottam a szomorú hírt, abban a nyomban beadtam lemondásomat.

Dénes. Lemondtál? Mikor alig tudtuk megszerezni számodra ezt a kis hivatalt! Ne is számolj többé a protekziómra.

Kázmér. Nem szorulok rá. Ezután én is nevemhez méltón fogok élni.

Dénes. No hiszen jól kezdted. Egy vonaton jössz fel velünk, és a harmadik helyre mersz jegyet váltani.

Berta. És nem robbant föl a locomotiv ez égbe-kiáltó szégyentől?

Kázmér. Mikor így is kölcsön kellett vennem az úti-költséget. De ne féljeteK, incognito utaztam, senki sem tudta, hogy Stomfay vagyok.

Berta. Nem olyan könnyű azt eltitkolni.

Ö T Ö D I K J E L E N E T.

ELŐBBIEK. FORRÓ.

Forró (a középajtón jő). Uraim és hölgyeim, van szerencsém! (Kezet csókol Bertának.) Báróné, alázatos szolgálja. (A Stomfayak hideg fejbőlintással viszonozzák Forró üdvözlését.)

Berta. Kissé korán jött, Forró bácsi, még nem beszélhet bátyámmal.

Forró. Ő nagysága azt izente, hogy azonnal jőjtek.

Berta. Most az orvosok vannak benn. Várjon addig itt nálam. (Sugva.) Majd mindjárt nyájasabbak lesznek az én kedves rokonaim (fenn). Elhozott magával mindent? Bátyám végrendeletét akarja ön által elkészíttetni.

Forró. Tudom, azért hivatott ő nagysága.

Stanczi (nyájasan). Tessék helyet foglalni, kedves főügyvéd ur. Szolgálhatok egy kis uzsonnával, hogy meg ne únja a várakozást?

Forró. Csókolom kezét nagysád, nem régen ebédeltem.

Dénes. De egy szivarra csak rá fogsz gyujtani... Tessék! (nagy szivart vesz ki tárczájából). Saját készítményem, többet ér minden specialitásnál.

Forró. Köszönöm nagyságos uram, nem szoktam dohányozni.

Dénes. De hát mit nagyságolsz te engem? Hiszen én vagyok Dini, Stomfay Dini — nem emlékszel rám, a régi szép időkből, mikor együtt pajtáskodtunk Stomfán? Brúdert is ittunk . . . szervusz — izé — a nyelvem hegyén van a neved — hogy is hínak?

Forró. Forró Zsigmondnak.

Dénes (erősen megrázza kezét). Szervusz Zsiga! . . . persze hogy Zsiga — a nyelvem hegyén volt . . . Hogy vagy kedves Zsiga pajtás? (Megöleli.)

Kázmér (az ölelés alatt megragadja Forró szabadon esüggő kezét). Megengedi — oh! megengedi?

Forró. Tessék!

Kázmér. Nem vagyok méltó, hogy rám emlékezék — Stomfay Kázmér vagyok — a szegény Stomfayakból — de vérszerinti rokon . . . Ifjú fiatal korom óta heves tisztelője vagyok tekintetességednek, mint a szeplőtlen ügyvédi jellem diszpéldányának. Boldogult atyám halálos ágyán e szavakkal hunyta le szemeit: Bizzál az istenben és Forró Zsigmondban! Nem mérészlem önt megölelni, mint unokabátyám Dénes, de engedje, hogy megszorítsam nemes kezét — oh! engedje! (Elérzékenyülten szorongatja Forró kezét, mialatt Dénes újra megöleli.)

Stanczi. (Idához, sugva.) Mondj te is valami szépet az ügyvéd urnak.

Ida. Édes néni! ne tegyen mindnyájunkat nevetségessé.

Stanczi (halkan). Gyerek! értesz is te a világ folyásához! (fenn). Hát erre a kis lányra nem emlékszik, főügyvéd úr? Ugy-e, hogy megnőtt? Pedig valaha mennyit játszott uraságod térdein.

Forró (zavartan). Valóban. —

Ida. Bocsánat, uram, én nem emlékszem, hogy valaha szerencsém lett volna az ön térdein játszani.

Forró. Én sem.

Berta (félre). Ennek a kis leánynak legalább van szive és agyveleje (fenn). Kedveseim, azt hiszem, már eléggé kimutattátok az ügyvéd ur előtt rokonsági igényeiteket; sziveskedjétek most magunkra hagyni.

Dénes. Egyedül?

Berta. Figyelmeztetlek, hogy én már egészen kikaptam részemét, s a végrendeletben nem lesz szórólam.

Dénes. Ah báróné! csak nem gondolod, hogy —

Berta. Semmit sem gondolok, csak azt, hogy fontos beszédem van az ügyvéd ural.

Stanczi. Jertek, addig szobáitokba vezetlek. Visszontlátásra, kedves főügyvéd ur!

Dénes. Szervusz Zsiga pajtás! (Megöleli.)

Kázmér (megragadja kezét). Megengedi? oh! megengedi?

Dénes. Nem lehetne szegény Ákosunkat látnom?

Berta. Semmi esetre! Megárthatna neki a nagy szeretet.

Dénes. Menjünk hát szobánkba! Oh szegény Ákos!

Kázmér. Kedves vérszerinti rokonom!

Stanczi (sugva Idához). Hát te mért nem sírsz?

Ida. Majd ha senki sem lát.

Stanczi. Megérdemelnéd, hogy kitagadjon. (Stanczi, Dénes, Ida, Kázmér el.)

HATODIK JELENET.

BERTA. FORRÓ.

Berta. Igazán, szinte öröm meghalni, mikor az ember annyi kedves rokont boldogithat halálával.

Forró. Valóban, a tisztelt rokonok, mintha egy kissé —

Berta. Ne keresse a kifejezést, Forró bácsi, fontosabb dolgunk van most. Hol van Ágnes?

Forró. Lakásomon hagytam.

Berta. Leányával?

Forró. Margit kisasszonyt soha sem hagyja el édes anyja. De megvallom, sok rábeszélésembe került, míg eljövetelre birtam. Ez egyszerű asszony keblében oly büszkeség lakozik —

Berta. Melyre legföllebb egy Stomfay lehetne feljogositva, nemde, nem pedig egy szegény erdész leánya? Oh! jól tudom, épen ezt nem volt képes megérteni az én büszke családom soha (izgatottan). De jóvá fogom tenni; ütött az óra, melyben végre lemoshatom családom régi bűnét, s esküszöm, le fogom mosni.

Forró. Mint a nemes család régi ügyvéde, bátor vagyok megjegyezni, hogy Keresztes Ágnes ellen jogilag semmi igazságtalanság sem történt. Titkos házasság

sága, melyet Akos urral kötött, teljesen érvénytelen volt, jogi szempontból, hiányozván a kellő számú tanúk, a formaságok... (Iratot vesz ki zsebéből.) Itt van, méltóságod parancsára elhoztam az ítélet másolatát is... (kitárja a papírt). Itt áll: a szükséges formaságok hiánya miatt e házasság érvénytelennek nyilvánítottik és megsemmisítettik... Mert méltóztatik tudni, a házasság megkötésénél két tanú jelenléte okvetetlenül szükséges — itt pedig nem volt —

Berta. Eh! mit törődöm én az önök formaságai-
val? Ha nem voltak meg, helyre kellett volna pótolni...
De nem! inkább belekapaszkodtak a rideg törvény
betüjébe — elüzték a szegény asszonyt, törvénytelen-
nek bélyegezték azt a frigyot, melyet legszentebb hit-
tel, odaadó szerelimmal kötött... Oh! hogy olyan kés-
sön tudtam meg a valót, nagyon későn a jóvátételre.
Csak nem régen, férjem halála után, találtam meg
íratai közt a leveleket, melyek megfejtették a régi
rejtélyt. Ezekből tudtam meg, hogy ez iszonyú játék-
ban férjemnek volt főrésze. Ő segítette elő Ákos tit-
kos házasságát, s úgy intézte ravasz kiszámítással az
egészet, hogy annak idején meg lehessen semmisíteni.
Ő volt az, ki aztán fölfedezte atyánk előtt a titkot s a
büszkeségében halálosan megsértett aggastyánnak azt
a tanácsot adta, hogy a törvény által semmisíttesse
meg e házasságot. Ő volt az is, ki Ákost eltávolította,
nevetségessé tette szerelmét, és oda vitte, hogy végre
megnyugvással vette, midőn atyánk felbontatta házasa-
ságát. És mindezt azért tette, hogy behizelegje magát

családunknál, s elnyerje kezemet és vagyonomat. Meg is történt, hozzá erőszakoltak, hiúságból, üres czimért — boldogtalanná tett engem is, miután előbb megsemmisítette érettem egy másik nő életét... Oh! nincs hát ezerszeres okom, jóvátenni most legalább ezt a bűnt, melynek szégyenét örökségül reám hagyta nevével?

Forró. Bátor vagyok megjegyezni, hogy e házasság megsemmisítése családi tekintetből égetően szükséges volt, mert a boldogult öreg nagyságos ur soha sem fogadta volna menyének erdésze, vagy mint ő mondta, cselédje leányát, s a törvény mellette szólt.

Berta. Szegény Forró bácsi, ön sem szíve szerint beszél most.

Forró. Nem, mint családi ügyvéd, jogi szempontból beszélek; saját szerény egyéni érzelmeim szerint másképp cselekedtem volna.

Berta. Tudom, barátom, azért fordultam most önhöz. Itt a kedvező pillanat, melyben jóvá tehetjük a multat. Ákossal eddig nem lehetett beszélni. Hosszú évek folytán a családi büszkeség úgy megdermesztette szívét, hogy egészen elfeledte a nőt, kit egykor szeretett, — elfeledte gyermekét.

Forró. Bocsánat, báróné, első az igazság. Nemes családja fényesen gondoskodott a gyermek eltartásáról. Viszont saját egyéni szempontomból megelégedéssel konstatálhatom, hogy Ágnes egy fillért sem akart elfogadni a maga számára, az összeget nálam tették le s kamatjait az anya kizárólag leánya nevelésére

fordította. Soha egy tüt sem vett belőle magának. Ami saját szerény igényeire kellett, azt egész a mai napig keze munkájával kereste meg. De leányának olyan nevelést adott, hogy bátran beválnék törvényes Stomfaynak is. Hódolattal hajlok meg e nemes, erős lélek előtt, s kénytelen vagyok megjegyezni, hogy több elismerésre lett volna méltó. Bocsánat báróné, hogy megfélemlítve a Stomfay-családnál elfoglalt jogi állásomról, ily merész kitörést engedtem egyéni érzelmeimnek.

Berta (megszorítja kezét). Köszönöm Forró bácsi, nem hiába biztam önben. Segítsen hát befejezni munkámat. Eddig csak titokban találkozhattam Ágnessel; itt az idő, hogy most nyíltan bátyám elé lépjek vele. Megkísértem, Ákos betegségét legalább arra használni, hogy némileg jóvá tegyem családunk sok esztendőös bűnét. Hiszem, hogy sikerülni fog. Ákos, a mily büszke, épen oly hajlékony jellem; nagyon könnyű befolyást gyakorolni rá, csak el kell találni a megfelelő hangot s a helyes pillanatot. Ez most itt van, szenvedése úgyis megtörte, az én szavam egészen meg fogja törni büszkeségét. Ha valakinek, úgy nekem sikerülhet, hiszen báróné vagyok, a család egyetlen bárónéja. Ez a czim, mely boldogtalanná tette életemet, legalább olyan állást adott nekem családban, hogy tőlem mindent eltérnek, még a legkeserűbb igazságokat is. Hogyne! hiszen én vagyok minden Stomfaynak büszkesége, dicsősége, csecsebecséje — a báróné! — hallhatta elégszer, mily bő kézzel pazarolják

reám e czimet — báróné ide, báróné oda! Jól van, majd meg fogjátok még emlegetni bárónétokat! Siesen, kedves Forró bácsi — alig várom már a csatát — egészen neki hevültem... Ugy, kedves Stomfayak, báróné kellett nektek? Jó, tanuljatok hát emberséget a bárónétól! (Gyorsan el balra.)

Forró. Ez aztán az asszony! Képes volt még engem is letántorítani a jogi álláspontról. Isten neki! haladjunk hát lefelé a lejtőn... Ah! a konzilium! (A balról belépő orvosok előtt mélyen bókolva, a középjátszóig hátrál s el.)

HETEDIK JELENET.

LELESZI, VIRÁG, SZILKEI, BERTA.

Berta. Erre, uraim, itt e teremben lesz legkényelmesebb. Megengedik, hogy én is jelen legyek a tanácskozáson?

Leleszi (kopasz, süket. Melle tele van rendjelekkel.)
Mi tetszik?

Szilkei. (Leleszi fülébe ordít.) A báróné jelen óhajt lenni a tanácskozáson.

Leleszi (megfogja Berta üterét s egy ideig kezében tartja). Nem izgatott. Maradhat.

Berta. Nos, uraim, mit tartanak bátyám állapotáról? (Virág és Szilkei összenéznek s néma jelekkel biztatják egymást a beszédre.) Ne féljenek, uraim, elég erőm van meghallgatni, bármit mondanak.

Szilkei. Fájdalom, kevés reményt adhatunk.

Berta. Ah! de talán mégis — lehet még segíteni?

Virág. A tudomány vivmányai odáig haladtak, hogy ma már mindent meg lehet koczkáztatni, de semmiről sem lehet jót állni.

Szilkei. Megengedi báróné, hogy néhány szigorúan szakszerű szó váltására félre vonuljunk?

Berta. Kérem uraim! (A pamlagra ül.)

Szilkei. (Virágot és Leleszit félrevonja.) Nos uraim?

Leleszi. Nincs mentség, én lemondok róla.

Szilkei. És Virág kolléga?

Virág. Én mindenesetre megkísértem a műtétet. Ha sikerül a golyót veszély nélkül kivenni, jó; ha nem sikerül, legalább lesz egy gyönyörű esetünk.

Leleszi. Mi az?

Virág (fülébe ovidit). Operatio.

Leleszi. Azt se bánom, legalább láz nélkül fog meghalni.

(A három orvos ünnepélyesen Berta elé lép.)

Leleszi (rendjeleivel játszadozva). Báróné! Állásom, melyet karunkban talán nem egészen érdemetlenül elfoglalok, azon szomorú kiváltságban részesít, hogy én jelentsem ki tanácskozásunk eredményét. Kedves bátyjának egy veszedelmes műtét alá kell magát vetnie; Virág kollégám ismert ügyessége elég biztosíték ugyan, de fájdalom! életéről még ez esetben sem lehet jót állanunk. Sőt ha a báróné teljes őszinteséget kíván — engedje, hogy közelebb lépjek, mert csak sugva ejthetem ki e szomorú szót — (kiáltva) ki kell jelentenem, hogy kedves bátyját így is, úgy is menthetetlennek tartom.

Berta (szivére szoritja kezét, magában). Egy szavukat sem hiszem, s mégis úgy szivembe nyilallott e szó. (Virág és Szilkei erősen rángatják hátulról Leleszi kabátját.)

Leleszi (hátratekint). Talán nem hallotta? (Bertához.) Báróné, ha kedves bátyjának van még valami elintézni valója, siessen vele, mert fájdalom! menthetetlen.

NYOLCZADIK JELENET.

ELŐBBIEK. ÁKOS.

Ákos (elegáns beteg-pongyolában. Hirtelen kinyitja a balajtót s megáll, botra támaszkodva). Köszönöm, uraim, őszinteségöket. (Virág és Szilkei hirtelen visszafordulnak. Leleszi nem hallva Ákos szavát, tovább is hátat fordít neki s megindultan szorongatja Berta kezét.)

Szilkei. Ah! képviselő-úr! Ön kihallgatta tanácskozásunkat?

Virág. Ez valóban kegyetlenség önmaga iránt.

Ákos. Ismétlem, uraim, hogy köszönöm őszinteségöket. Nem vagyok gyermek, sem gyöngé asszony; jobb tudnom, mi vár reám, legalább nyugodtan, férfiasan teljesíthetem hátralevő kötelességemet.

Szilkei. De hiszen mi minden lehetőet megteszünk —

Virág. Én még nem mondtam le a reményről.

Ákos. Meg vagyok győződve az ön tudományáról.

Szilkei. Isten önnel!

Ákos. Viszontlátásra.

Virág. Báróné! (A mint meghajolnak a báróné előtt, ez elbocsátja Leleszi kezét s az orvosokat kifelé kíséri).

Leleszi (megfordul, észreveszi Ákost, hozzá siet). Ah! kedves barátom! kijött, kijött? No, semmi baj! Épen most nyugtattam meg a kedves bárónét — ne féljen, meg fogjuk menteni — a jövő farsangon együtt mulatunk — bátorság! (El Szilkei és Virág után. Bertához az ajtó mellett.) Menthetetlen. (El.)

KILENCZEDIK JELENET.

Berta (Ákoshoz siet s a pamlaghoz vezeti). Édes bátyám, mért nem kíméled magadat? Mért hagytad el szobádat?

Ákos (leül, erőltetett színdíszséggel beszél, de szava többször elakad). Tudni akartam az orvosok véleményét.

Berta (mialatt Ákos leül, a baloldali szobába siet s onnan tüstént egy pohárral tér vissza, melynek folyadékát kis kanállal kavarja. Magában). E csillapító szerre nagy szükség lehet most. (Ákos mellé ül, fenn). Hát te azt hiszed, hogy az orvosok mindent tudnak?

Ákos. Én eleget tudok. Ki nem állhatom azt a jóakaró takargatást, kiméletet, azt a jámbor hazudozást! Most legalább tudom, mire kell készülnöm.

Berta. Annyit tudsz, mint azelőtt.

Ákos. Alá fogom vetni magamat a műtétnek — ez utolsó kísérlettel tartozom magamnak és esa-

ládomnak. De el vagyok készülve a halálra is. Látod, nem reszket a hangom, nem félek.

Berta (vállára hajtja felét). Édes bátyám, ne beszélj így.

Ákos. Miért ne, báróné? Őscim a csatamezőn estek el, karddal kezökben, szemközt az ellenséggel. Egy Stomfay sem félt még a haláltól. Nevemhez méltó maradok utolsó perczemig. S most ne beszéljünk többé rólam. Sok végezni valóm lesz még. Végrendeletet kell tennem, mig elmém ép és akaratom erős. — Itt van-e már az ügyvéd?

Berta. Még nincs. De az örökösök már itt vannak. Az egész Stomfay-család; apraja-nagyja, a férfi és női ág kivétel nélkül. Nagyon szomorúak és türelmetlenek.

Ákos. Kár volt várniuk. Tudhatták volna, hogy úgy is igazságos leszek. A két ág között egyenlően osztom meg vagyonomat. Nem az egyéneket tekintem, hanem a családot.

Berta. Azaz: egyenkint nem sokat érnek, de mint család minden kifogáson felül állnak, nemde?

Ákos. Báróné, kérlek, kiméld e pillanatban érzelmeimet.

Berta (megfogja Ákos kezét). Épen jobb érzésedhez akarok fordulni, kedves bátyám. Én ugyan nem hiszek az orvosok ítéletében, de te jobban tudod, mit tarts magadról. Nyugodtan tudsz beszélni halálodról — jó — engedd meg hát nekem, hogy csak egy kér-

dést tegyek: végrendeleteden kívül nem maradt-e hátra semmi más teljesítetlen kötelességed?

Ákos. Nem hiszem. Az igaz férfiú nem hagyja el addig helyét, míg minden kötelességét nem teljesítette.

Berta. Te mondtad. Ugy cselekedjél hát, nehogy megürült helyedre mutatva, bárki azt mondhassa: eltávozott és betöltetlenül hagyta legnagyobb, legszen-
tebb kötelességét.

Ákos. Ki merné azt mondani?

Berta (egészen föléje hajol, halkán). Gyermeked.

Ákos (föl akar emelkedni). Báróné!

Berta (visszatartja s a poharat ajkához erőlteti; szeliden). Igyál egy kis csillapítót — így — ez jót fog tenni.... (Megsimogatja Ákos homlokát.) Lám, máris nyugodtabb vagy.... Igen, kedves bátyám, a te gyermeked.... Hiába üzte el családod, hiába nem ismeri el a törvény, hiába zártad el előtte karjaidat, szivedet — ő a te gyermeked — a te véred lüktet ártatlan szívében s ennek a kiáltását a siron túl is meg fogod hallani: »Atyám, atyám, miért hagytál el engem? A kis madárnak élelmet visz apja fészkébe s gondját viseli, míg repülni tanítja — mit vétettem én, hogy így elhagytál, atyám?« (Ismét Ákos ajkához erőlteti a poharat s gyöngéd erőszakkal megitatja.) Így — még ezt a kortyot — most már egészen nyugodt vagy.

Ákos. Miért téped föl e régi sebet?

Berta. Mert szeretlek és sajnállak. Sajnáltalak egész életeden át, mert boldogtalannak láttalak min-

dig. Pedig a boldogság alig két lépésre volt tőled — csak érte kellett volna nyujtanod kezedet. De a büszkeség, a családi hagyomány lassankint erős kéreggel vonta be szived gyöngéd érzéseit, melyek valaha oly dús hajtással biztattak. Ezt is láttam és még jobban sajnáltalak. És most, midőn szemközt készülsz fogadni közelgő halálodat s itt ülsz rideg szobádban, elhagyottan, azon törve fejedet, hogyan oszd fel vagyondodat egy pár önző ember közt, kik a szomszéd szobában lesik türelmetlenül végpillanatodat — most azt akarod, hogy ne sajnáljalak, mikor mindig szerettelek, mindig sajnáltalak ?

Ákos (mellére hajtja fejét): Tudom, te mindig jó testvérem voltál.

Berta. Hallgasd meg hát a jó testvér szavát, tedd jóvá most, a mit eddig elmulasztottál.

Ákos. Legyen. Igérem, hogy végrendeletemben fényesen fogom biztosítani a gyermek sorsát.

Berta. Pénz! ismét csak pénz! Anyja bánatát megfizettétek pénzzel, most a gyermek hálája kellene ezen az áron. Nem úgy Ákos! nem pénz kell e gyermeknek, a te leányodnak — oh nem! arra van szüksége, hogy helye legyen ezen a világon, hogy számot tegyen az emberek közt — név kell a te leányodnak — a te neved.

Ákos. A Stomfay név!

Berta. Ez is csak név, ha nincs jobb.

Ákos. Báróné!

Berta. Nyugalom, kedves bátyám. A férfiú nem

hagyja el helyét, míg kötelességeit az utolsóig nem teljesítette, te mondtad. Adj hát nevet gyermekednek. Isten és a világ előtt ez legszentebb kötelességed.

Ákos. Örökbe fogadjam?

Berta. Ez nem elég. Azt hiszed, e gyermek elfogadna valamit, a miben anyjával nem osztozhatnék? Elvenné az alamizsnát, a hol jogról beszélhet? Nem ismered véredet, Ákos! Büszke ez a gyermek, a te véred foly ereiben, a Stomfay-vér.

Ákos (bágyadt mosolylyal). A Stomfay-vér! (Kissé fölemelkedik s visszadől a pamlagra, míg Berta gyöngéden támogatja.)

Berta. Igen — a te véred, a te szellemed; épen olyan szeme van, mint neked — a te gyermeked, ki-
ben újra élhetnél szép, dicső életet — s a kit te még sohasem láttál. — Pedig méltó ám megnézni. (Arczképet vesz ki zsebéből.) *Íssd, itt van arczképe.*

Ákos (hosszasan nézi az arczképet, elmerülve). Milyen szép!

Berta. És jó — és kedves — és atyját véghetetlenül szereti, bár még soha sem látta. (El akarja venni a képet.)

Ákos. Várj még, hadd nézzem meg jobban.

Berta. És az eredetit — nem kívánod látni?

Ákos. Hol van? Miért nem jő hozzám?

Berta. Mert nem adtál neki jogot rá.

Ákos. Jöjjön hát. Megengedem. Látni akarom.

Berta. Ő csak mint törvényes gyermeked léphet e házba. Tedd meg hát igazi és egyetlen kötelessége-

det. Első házasságodat megsemmisítették — üres külsőségek miatt — tégy eleget a rideg törvénynek — esküdjél meg újra —

Ákos. Ágnessel!

Berta. Igen, vele, a ki isten és lelkiismereted előtt még mindig nőd, a kinek soha sem volt más hibája, mint hogy szeretett és bizott benned, s a ki egy egész élet szenvedésével fizetett szerelméért.

Ákos. Nem, az lehetetlen — hagyj el —

Berta. Semmi sem könnyebb a világon. Beszéltem már az ügyvéddel és a lelkészszel. A beteg ágyon kötött házasság teljesen törvényesíti a gyermeket.

Ákos. Nőmmé tegyem! — nem, ne nézz rám oly szemrehányólag — az élet tapasztalása sokra megtanított, a mit fiatal lövel nem tudtam felfogni... Hiszen derék, jó leány volt, nem tagadom; de családja, állása, műveltsége — nem, nem! — mit mondana a világ, mit mondana a társaság, ha egykori cselédünk leányát venném nőül, ha ily nő mellett élnék?... Élnék! mit beszélek én életről? Hiszen csak pár napom van még hátra.... (Bágyadtan hátra dől s komoran maga elé tekint, míg Berta figyelemmel nézi s gyöngéden simogatja fejét. Szünet után.) Nem — még sem lehet — többel tartozom nevemnek, családomnak —

Berta. Megfizettél már ezeknek egész életeddel, gyermekednek legtöbbel tartozol, s neki még egészen adósa vagy.

Ákos (fölemelkedik, botjára támaszkodva). Te kegyetlen vagy, báróné; tudod, hogy a betegség ellágyít,

gyöngvéé tesz — azért állsz most elő, azelőtt nem mertél volna így szólni... Gyermekem, szegény kis leányom! még apját sem ismeri! Miért juttattad eszembe? Most már látni akarom. — Olyan szemé van, mint nekem? hallod, báróné, látni akarom, hozd ide....

Berta. Félóra múlva itt lesz.

Ákos. Köszönöm, de mégis haragszom rád — nem, nem, azt soha sem tehetem — mindent, csak azt nem. Igaz, hogy nemsokára úgyis meghalok, nem gúnyolna a világ — de még sem lehet — ne szólj többé róla... (Az ajtó felé megy, egyfelől botjára támaszkodva, másfelől Berta vezeti.) Gyermekemet látni akarom, ennyi az egész — szegény gyermek — az én vérem, az én szellemem — és nincs neve, — (elteszi az arczképet) ezt többé nem adom vissza — szegény leány! — illendően férjhez sem mehet; ki venne el egy névtelen leányt?... pedig az én gyermekem... Báróné! te ravasz asszony vagy, kilested a pillanatot, mikor leggyöngébb vagyok — de nem fogsz győzni — nem, nem sírok — egy Stomfay soha sem sír — hagyj el, egyedül is szobámba találok. (Erővel visszafojtja megindulását s el a balajtón.)

TIZEDIK JELENET.

BERTA. KLÁRA. LIPÓCZY. BARNABÁS.

Klára (épen akkor lép be a középajtón, mikor Ákos távozik). Jó napot báróné! Remélem, nem én üztem ki a teremből Ákos sógort. (Lipóczy és Barnabás kezét csókolnak Bertának.)

Berta. Oh a viláért sem! Bocsáss meg kedvesem, halaszthatatlan dolgom van. (Barnabáshoz.) Csak-hogy téged is látlak már egyszer. Viszontlátásra! (El a középén, Lipóczy és Barnabás hajlongva kísérik az ajtóig.)

TIZENEGYEDIK JELENET.

KLÁRA. LIPÓCZY. BARNABÁS.

Klára. Mit jelent ez? Így fogadni engem, mintha én is csak olyan szegény atyafi volnék, ki a gazdag rokon halálát lesni jön. (Leül.)

Barnabás (lassan Lipóczyhoz). Köszönd meg a bókot, papa, ez nekünk szült.

Lipóczy (haragosan). Ne szóljon hozzám, nem ismerem az urat.

Barnabás. No ha nem ismeresz, én jobb nevelésű vagyok, hogy sem ismeretlen emberek nyakára kössem magamat. Alászolgája! (El akar menni.)

Lipóczy (kabátjánál fogva visszatartja). Ki ne mozdulj e szobából.

Barnabás. Csak hogy megint per tu vagyunk, most már szent a békesség.

Lipóczy. Oh sógorasszony! iné lásson egy apát, ki tökéletesen elégedetlen a fiával.

Barnabás. És egy fiút, ki tökéletesen meg van elégedve az apjával.

Klára. Mi bajuk van egymással?

Barnabás. Nekem semmi.

Lipóczy. Képzeld csak, már két hete Pestre

küldtem, mihelyt meghallottam szegény Ákos sógor betegségét.... Milyen előny volt az, hogy én tudtam meg legelőször az egész családból! — és ez a fiú itt lebzsel két hétig a fővárosban, költi a drága pénzt és egyetlen egyszer sem teszi tiszteletét a kedves betegnél — elszalasztja a legkedvezőbb szerencsét —

Barnabás. Papa, te kétségbeejtőleg őszinte vagy.

Lipóczy. A sógorasszony tudja, hogy nem önérdékből beszélek, hanem csupa rokoni szeretetből.... Boldogult nőm Stomfay leány volt — mindig igyekeztem fenntartani a rokonságot a családdal... S te épen a család fejét, a leggazdagabbat — akarom mondani, az erényekben leggazdagabbat merészeled elhanyagolni betegségében — szegény elhagyott rokonunkat; a helyett, hogy szenvedéseit kellemes enyvelgésekkel enyhítenéd, elvered minden pénzedet s még adósságot is csinálsz —

Barnabás. Hidd el, papa, csupa rokoni szeretetből.

Lipóczy. Szerencse, hogy Ákos sógor betegsége rosszabbra fordult — azaz akarom mondani, csak anynyiban szerencse, hogy én is feljöttem Pestre s idejekorán kiragadtalak tékozlásaidból — mert különben szerencsétlenség, a legnagyobb gyász — szegény Ákos! A sógorasszony tudja, hogy nincs bennem semmi önérdék, nem is szorultam rá, szép állásban vagyok, kataszteri igazgató, tisztességgel megélhetek fizetésemből — de azért szeretem rokonaimat és könnyeket hullatok koporsójuk felett — (szemét törli).

Barnabás. Korán van még, papa!

Klára. Magam is azt hiszem. Ákos sógort épen az előbb láttam e szobából távozni, még pedig elég fürgén.

Lipóczy. Ugy örömkönnyeket hullatok — (sir, szemét törli).

Klára. Különben mindjárt megtudjuk a valót. Megfoghatatlan, hogy senki sem jő. (Csenget.)

TIZENKETTEDIK JELENET.

ELŐBBIEK. GYÖRGY.

Klára. Mondja csak György, nem lehetne ő nagyságával beszélnem?

György. A bárónén kívül senkit sem szabad hozzá bocsátnom.

Klára. S hol van Stanczi kisasszony?

György. A nagyságos atyafiakat helyezi el szobáikban.

Lipóczy. Megjöttek már?

György. Csapatostul.

Klára. Jól van György, elmehet. (György el.)

Barnabás (magában). Nagy lesz a konkurrenzia.

Klára. Keressük fel Stanczit, tőle biztosat tudhatunk Ákos állapotáról.

Lipóczy. Itt jön már a báróné.

TIZENHARMADIK JELENET.

ELŐBBIEK. BERTA. VILMOS.

Berta. Bocsássatok meg, kedveseim, hogy egy percze itt hagytalak; néha-néha haza is kell tekin-

tenem. (Magában.) Lakásomon vannak már; most még csak ezeket kell eltennem az útból.

Vilmos. Én csak hálával tartozom e rövid távozásért, legalább nekem jutott a szerencse, hogy kedves bárónénkat karomon vezethettem e terembe.

Berta. Azt hiszem, szivesebben vezetnél karodon más valakit, ha nem is volna épen báróné.

Vilmos (szemérmesen). Oh báróné! hogy teheted ezt fel rólam?

Berta. Nem? Akkor nagyon sajnállak, barátom!

Klára. Te még nem ismered Vilmost. Az a komolyság, méltóság, megfontolás, mely minden tettét jellemzi, teljesen méltóvá teszi őt nevünkre és őseinkre. Jót állok róla, hogy szíve soha sem merne megmozdulni, mielőtt esztől engedélyt nem kérne.

Lipóczy (Barnabáshoz). Hallod?

Barnabás. Hallom és épülök.

Berta. A te szived ugyan nem kopogtatna előbb eszednél, ha dobogni akarna, ugy-e?

Barnabás (Vilmost utánozva). Oh báróné! hogy teheted ezt fel rólam?

Berta. Rólad fölteszem, hála istennek!

Lipóczy. Rólad minden rosszat föl lehet tenni. Semmi komolyra nem vagy képes. Oh! mennyi keserű könnyet hullattam már miattad. Ha semmit sem tanulsz, semmit sem tudsz, semmire sem vagy jó, szeretném tudni, mi lesz akkor belőled?

Berta. Kataszteri igazgató.

Barnabás. Hallod papa? Én nem mondtam; de elfogadom, becsületemre! elfogadom.

Lipóczy (mérgesen). Hallgass, még annak sem volnál jó. Semmire sem vagy jó, csak arra, hogy — bocsánat hölgyeim e népies kifejezésért — hogy a kötények után szaladgálj.

Barnabás. Soha papa, többes számban soha!

Vilmos. No, no, Barnabás, ne légy képmutató, különben elárullak.

Lipóczy. Már megint van valami elárulni való?

Barnabás. Semmi sincs.

Vilmos. Semmi? Hát a kis Margit?

Barnabás. Hallgass! Ez komoly dolog.

Vilmos. Hiszen épen az benne a nevetséges.

Berta. Margit! Micsoda Margitról van szó? Beszélj Vilmos, nagyon kíváncsivá tettél.

Klára. De elmondható ez a történet rangbeli hölgyek társaságában?

Vilmos. Csak nem teszed fel rólam, mama, hogy máskép megpenditettem volna?

Berta. Beszélj már, roppant türelmetlen vagyok.

Lipóczy. Ime lássanak bennem egy szerencsétlen atyát, ki kénytelen gonosz fia kalandjait fültanú-kép végighallgatni.

Barnabás. Vilmos, ismétlem, ne szólj e dologról.

Berta. De ha én kérlek!

Barnabás. Isten neki! csak aztán ne csalódjanak várakozásukban.

Vilmos. Magam is attól tartok. A történet

nagyon egyszerű, s ha nem volna oly anyyira nevetéses, épen nem lehetne érdekesnek találni. Hőse: Barnabás, hősnője: Margit —

Barnabás. Intrikusa: Vilmos.

Klára. Hogyan fiam! te is belekeveredtél?

Vilmos. Egészen akaratlanul, mama. Ne félts engem. A gőzhajón ismerkedtünk meg; a hősnő valahonnan Bécs mellől jött, mi Pozsonyban szálltunk fel.

Berta (félre). Bécs mellől? Különös! (fenn.) Gyorsan, tovább!

Vilmos. Az utasok kiváltságával élve, beszédbe ereszkedtünk a leánykával, én a magam módja szerint komolyan és méltóságosan; Barnabás a maga módja szerint —

Lipóczy. Belöndül és hőbortosan.

Barnabás. Be jól ismered fiadat, oh atyám!

Vilmos. A leány beszédje és modora után itélve, a jobb társasághoz látszott tartozni, de tekintetbe véve anyját — a ki mellesleg mondva egy pillanatra sem távozott leánya mellől — továbbá ennek modorát, mindkettejük ruházatát és költekezését, azon következtetésre jutottam, hogy az ispánok, tanítók, falusi jegyzők vagy előkelőbb házmesterek fajából valók.

Klára. Házmester! Borzalom!

Berta (flaconját nyújtja). Bátorság kedvesem, el ne ájulj!

Klára (megszagolja a flacont). Köszönöm, báróné, valóban szükségem volt egy kis erősítőre.

Lipóczy. Én is kérek egy kis erősítőt, báróné!
(Megszagolja a flacont, tüsszent.)

Barnabás. Mondd inkább azt, hogy minden szavuk, mozdulatuk hosszú megpróbáltatásokat, nehéz szenvedéseket árult el, és szelid megadást, nemes önérzetet, melylyel mindazt elviselni tudták; mond inkább azt, hogy egyszerü komolyságukban több méltóság volt, mint a nemes Stomfay- és Lipóczy-családokban együttvéve.

Lipóczy (befogja fülét). Ne tovább!

Berta (megszoritja Barnabás kezét). Jól van barátom!

Klára. S mi lett a vége? Mert remélem, nem sokára vége lesz.

Vilmos. Barnabás lovag nemes fölhevüléséből sejthetik, mi lett a vége. Budapestre érve, folytattuk az ismeretséget — én csupa szórakozásból, semmire sem kötelező udvariassággal — de Barnabás — oh! ő egész troubadour volt — és végre midőn az anya eléje állt s komolyan megkérdezte látogatásai indokát — képzeljék — az én Barnabásom, azt sem kérdeve, kicsodák, micsodák — kapta magát s kijelentette, hogy komoly szándéka van.

Lipóczy (felugrik). Mit hallok! Komoly szándéka! Oh te szerencsétlen!

Barnabás. Ne sírj papa, kosarat kaptam.

Lipóczy. Kosarat! Még ez is hozzá! De nem! örülök.... Ez a szégyen! Egy ilyen nem tudom mi-csoda leány kosarat ad egy Lipóczy fiúnak!

Barnabás. Ugy látszik, nincs érzéke a felvidéki nevek iránt. Különbén ezen a hiányosan képződött érzéken kívül még más oka is volt a kosárnak.

Vilmos. Melyet szerénységem tilt elmondani. Barnabás, neked adom át a szót.

Barnabás. Isten neki! most már úgyis benne vagyunk. Neveessenek hát ki egészen, magam is nevetek — hahaha! szinte a szívembe nyilallik a nevetés... Ez is csak rajtam történhetik meg! No hát megkértem Margit kezét — jó — ebben még nincs semmi nevetséges... A szegény leány elpirult, mosolygott, boldognak látszott — még jobb — ebben sincs még semmi nevetséges... Hanem mikor tovább akartam beszélni nagy boldogságomban, akkor sült ki, hogy Margit eleinte azt hitte, barátom számára kérem meg a kezét — rólam persze föl sem tehettem, hogy szerelmes lehessenek — én, a bolondos Barnabás! — Az igaz, hogy egy kissé zavarosan is beszéltem, mint minden szerelmes... Elég az hozzá, vallomásom szépen kisütötte, hogy Margit az én udvarlásom alatt szerencsésen szerelmes lett Vilmosba...

Klára. Mit hallok, fiam, beléd mert szerelmes lenni az a leány!

Vilmos. Arról én nem tehetek, mama. Biztosítalak, hogy akaratom ellen történt. De légy nyugodt, ismerem helyzetemet és kötelességemet. Azóta nem láttam e leányt s nem fogom látni ezután sem.

Berta (félre). Szegény leány! Ha ő volna! Meg kell tudnom azonnal (fenn). Valóban mulatságos ka-

land, épen arra való, hogy földeritse az aggódó rokonokat kedves betegük halálos ágya mellett.

Lipóczy (hirtelen kirántja zsebkendőjét). Ah! szegény Ákos! én egy pillanatra sem feledkeztem meg róla. (Sugva mérgesen Barnabáshoz.) Ennek is te vagy az oka.

Klára. S hogy van most a kedves Ákos?

Berta. Fennjár ugyan, de nagyon rosszul van. Az orvosok lemondtak róla. (*Lipóczy*, *Klára*, *Vilmos* sóhajtanak.) Épen most jut eszembe, hogy ügyvédét ebbe a szobába rendelte, végrendeletét akarja elkészíteni. (*Lipóczy* zokog.) Nem szeretném, ha valakit itt találna. Nagyon gyanakodó lett betegségében, azt hinné, hogy önérből lesik végpillanatát!

Lipóczy (kalapját kapja s ijedten az ajtó felé rohan). Gyere Barnabás!

Klára. Menjünk addig Stanczi szobájába.

Berta. Jó lesz, s mondjátok meg a többinek is, hogy ne jöjjenek ide, míg nem tudósítom őket.

Lipóczy. Menjünk már! (*Lipóczy*, *Klára*, *Vilmos* el jobbra.)

Berta (visszatartja Barnabást, sugva). Öt percz mulva jöjj vissza valami ürügy alatt e szobába Vilmostal.

Barnabás. Miért?

Berta. Majd meglátod.

Lipóczy (bekiált az ajtón). Barnabás, gyere már, vagy kitagadlak!

Barnabás. Ez a fenyegetés döntött. (*Bertához*.) De azért mégis eljövök. (El jobbra.)

TIZENNEGYEDIK JELENET.

BERTA. GYÖRGY.

Berta (magában). Azonnal meg kell tudnom a valót. (Csenget.)

György (belép).

Berta. Siessen kérem lakásomra s a két hölgyet, kit ott talál, vezesse tüstént ide. Azután pedig ne bossásson e szobába senkit.

György. Értem. (El.)

Berta (magában). Szinte égek a türelmetlenség-től. Szegény leány! Most már azért is sikerülnie kell tervemnek. Elég áldozat volt a családi hiúság oltárán az anya boldogtalansága, a leányt meg fogjuk menteni, meg! Ah! nagy munkát vállaltam magamra — annál jobb — egészen tűzbe hoz a küzdelem — olyan erőt érzek lelkemben, hogy szembe tudnék szállni tizenhárom Stomfay-családdal! (György kitarja az ajtót. Ágnes és Margit belépnek s félénken állva maradnak, míg György beteszi utánok az ajtót.)

TIZENÖTÖDIK JELENET.

BERTA. ÁGNES. MARGIT.

Berta (a belépők elé siet). Csakhogy végre itt lát-lak, valódi helyeteken. Lépjetek be, bátran, habozás nélkül, itthon vagytok, itthon kell maradnotok.

Ágnes. Oh Berta! milyen jó vagy te!

Berta. Csitt! ne nagyítsd a dolgot. Csak egy régi adósságot rovak le. (Margithoz.) No, kis leányom, hogy tetszik új lakásod?

Margit (bámulva körülnéz). Soha sem láttam ilyen szépet, báróné!

Berta (ajkára teszi kezét). A jó kis leányok megfogadják az öregek szavát. Hogy kell engem hívni? Vagy talán nehezen megy?

Margit (megcsókolja kezét). Édes Berta! Oh milyen könnyen megy. A másik sokkal nehezebb.

Berta. (Ágneshez.) Margit halaványnak látszik. Rosszul van?

Margit (hirtelen). Oh nem, nagyon jól vagyok.

Berta. Csitt! most a mamán van a sor. Mi baja van leányodnak, Ágnes?

Ágnes. Légy nyugodt, nem beteg.

Berta. Nem beteg? Ugy hát a lelke szenved, szíve fáj? Mondd, kis leányom, mily kora bánat érte a te ártatlan lelkedet? (Ágnes és Margit összenéznek.) Elöttem titkolóztok?

Ágnes. Nem, előtted nincs titkunk. Margit reménytelenül szeret.

Margit (Ágnes vállára hajtja fejét.) Oh anyám!

Berta. Olyant szeret, nemde, kitől örökre elválasztja a vagyon és rang átka?

Ágnes. Honnan tudod?

Berta. Oh én nagy varázsló vagyok. Olyan hatalmas varázsló, hogy még ezt az átkot is meg tudnám szüntetni. Hátha nevét is ismerem — mi?

Ágnes. Nevét? Oh Berta, jól ismerjük azt mindketten; az a név —

TIZENHATODIK JELENET.

ELŐBBIEK. BARNABÁS. VILMOS.

Barnabás (az ajtóból visszaszólva *Vilmos*hoz).
Ugyan jöjj már, ha mondom. Ne félj, nem maradsz ki
a testamentomból. (Bevonja *Vilmost*.) Kedves *Bertám*,
parancsodra állunk.

Margit (halk sikoltással *Ágnes*hez rohan). Anyám!
(Megragadja kezét.)

Ágnes (halkan). Vigyázz, gyermekem! Légy erős!

Barnabás. Ah! erre a meglepetésre nem voltam
elkészülve.

Vilmos (félre). Én sem!

Berta (figyelmesen nézi *Margit*ot, magában). Ők
azok. (fenn) Későre jöttetek, már elintéztem azt a dol-
got, melyért ide hivattalak. Különben jertek, hadd
mutassalak be kedves vendégeimnek —

Barnabás (zavarban). Oh köszönöm! volt már
szerencsénk — nagyon is —

Berta. Hogyan? nagyon is?

Barnabás (még nagyobb zavarban). Azaz — a mi
azt illeti — részemről... *Berta*, ne faggass, mert még
több bolondot mondok... Látom, hogy ördögöd van...
(*Ágnes*hez.) Asszonyom... (*Margithoz*.) Kisasszony...
(félre). Tessék! egy okos szót sem tudok kiszorítani...
(*Bertához*.) Az egész atyafiság együtt van oda benn, én
vissza nem megyek — megszököm... De nem erről
akartam beszélni... (*Margithoz*.) Látja kisasszony,
ugy-e nagy bolond vagyok én? Jól tette... nem ha-

ragszom . . . de mégis fáj a szívem . . . Mondd meg Berta a papának, hogy elmentem a kataszterbe — ajánlom magamat! (Elrohan a középen.)

Vilmos (halkan Bertához). Látom a kelepczét, báróné, de engem nem hoz zavarba, mint szegény Barnabást. (fenn, Ágneshez.) Biztosítom, asszonyom, hogy semmi részem sem volt e véletlen szembesítésben. Sokkal nagyobb tisztelőjök vagyok, hogy sem készakarva megháborítottam volna nyugalmaikat. Isten önökkel! (El jobbra.)

TIZENHETEDIK JELENET.

BERTA, ÁGNES, MARGIT.

Berta. Most már nem kérдем a nevét. Mindent tudok. No csak ne szégyenkezzél kis lánykám! Megesett ez rajtam is. Azért mégis egészséges vagyok, hála istennek! Eredj csak most szépen az asztalhoz s nézegesd ezt az albumot, míg én mamáddal egy pár szót váltok.

Margit (naivul). Rólam?

Berta. Nem, az angol királynőről. (Margitot az asztalhoz ülteti, kezébe adja az albumot s Ágnes felrevonja. Halkan.) Margit szenved és boldogtalan.

Ágnes (szomorúan). Nagyon boldogtalan.

Berta. Most már nem teszem le kezemből a fegyvert, míg ki nem vívtam a diadalt az egész csatasoron. Ágnesem, légy segítségemre teljes erődből. Gyermekednek nemcsak neve, vagyona, világi állása van kérdésben, hanem boldogsága és élete . . . Légy megadó,

türelmes Ákossal szemben — gondold meg, hogy beteg, lelkében még inkább, mint testében... Feledd el hát multad szenvedéseit — feledd el minden bántalmat, megalázást — s ne gondolj másra, mint gyermeked boldogságára.

Ágnes. Az anyát oktatom erre, Berta?

Berta. Igazad van, bocsáss meg — én soha sem voltam anya... Csak most leszek azzá, megosztozunk leányodon, boldoggá teszszük. Ha sikerül tervünk, semmi sem fog útjában állni boldogságának. Jobban szerettem volna ugyan, ha a másikhoz vonzódik szive — de így sem baj. Vilmos alapjában véve jó fiú, csak egy kissé nagyon is Stomfay. No de majd kiverem belőle.... Látnod hát kedvesem, minden a mostani találkozástól függ. Akost meg kell törnünk, meg fogjuk törni. Bizzátok csak rám magatokat. Egészen tűzbe jöttem, épen mint a hadvezérek a döntő csata előtt. Jaj lesz most az ellenségnek!... Margit, végig nézted már az albumot?

Margit. Végig, édes Berta!

Berta. Most hát ismered az egész Stomfay-családot. De ne félj tőlök, nem olyan borzasztók, mint a hogy látszanak. Jer ide! (Margit hozzájok megy.) Te most itt fogsz maradni e szobában egyedül; nem sokára ide jön valaki — édes atyád.

Margit. Édes atyám! oh istenem! valahára!

Berta. Anyád már elmondta neked, hogy nehéz családi viszályok, melyeknek elhárítása nem állott hatalmában, eddig elszakították őt tőletek, nejétől és

gyermekétől; de azért mindig szeretett, mindig gondoskodott rólatok. Most már minden akadály elenyészett, ezután nem fogtok elválni egymástól soha. Vigyázz hát kedvesem, úgy viseld magad, hogy megnyerd atyád tetszését.

Margit. Oh! mint félek! Mit tegyek? Senki sem tanított rá, hogyan viseljem magamat.

Berta. Annál jobb. Hallgass csak a te kis szivedre, az majd megmondja, hogyan viseld magad szerető, beteg atyád iránt.

Margit. Beteg? Oh istenem! De nem veszélyesen, úgy-e? Meg fog gyógyulni?

Margit. Ne félj gyermekem, te fogod őt meggyógyítani. (Halkan Agneshez.) Siess most át az én lakásomra; ügyvédünk onnan majd az összekötő ajtón Ákos szobájába fog vezetni, hogy a kellő pillanatban ott légy... Áldd meg hát leányodat és siess!

Agnes (megcsókolja Margit homlokát). Isten áldása legyen veled, gyermekem.

Berta. És most menj helyedre... Mért nem mégysz? Mit nézesz rám e különös tekintettel?... Látod, mily izgatott vagyok — közel van már a döntő ütközet... Menj, ha mondom!

Agnes (imára kulcsolt kezekkel, halkan). Hosszú szenvedéseimben, bánatos óráimban sokszor voltam ahhoz közel, hogy megtagadjam az istent, ki így megfedkezett rólam. Ezért a bűnömért imádkozom most hozzád, te legjobb angyala az örök igaz istennek! (Hirtelen megcsókolja Berta kezét s elsiet a középen.)

TIZENNYOLCZADIK JELENET.

BERTA. MARGIT.

Margit. Szegény mama, hogy meg volt indulva!

Berta. Éretted, gyermekem, a te boldogságodért!
Igen, igen, ne félj, boldoggá fogunk tenni. (Homlokon csókolja.) Anyád áldása erősítsen e nehéz pillanatban, gyermekem... És most isten nevében, fel a harczra!
(El balra.)

TIZENKILENCZEDIK JELENET.

MARGIT (egyedül).

Hogy meg vannak látva, hogy áldottak, hogy csókoltak, mintha valami nagy dolog volna készülöben! Különös! Mi rendkívüli van abban, ha a gyermek atyjával találkozik? Ah! igaz, nálam valóban rendkívüli dolog... Istenem, mint félek! Azt sem tudom, hogy szólítsam, mit mondjak? Öleljem-e meg mindjárt, csókoljam-e meg kezét? Oh mily rég vágytam erre a csókra, ölelésre! De hátha komoly, méltóságos férfiú, a ki nem szereti a gyermekes enyelgést? Aztán most beteg is — azt sem tudom, kérdezősködjem betegségéről vagy hallgassak? Oh istenem! hogy is tudták ezt egészen rám bízni, szeles gyermekre, mért nem tanítottak be jobban? — Ah! az ajtó nyílik... (Ákos megjelenik a balajtóban, botjára támaszkodva; hosszasan nézi Margitot, ki félénken a pamlag mellé húzódik s lesütött szemekkel áll.)

HUSZADIK JELENET.

ÁKOS. MARGIT.

Ákos (szünet után, botjára támaszkodva, lassan előre jön s leül szemben Margittal, megfogja kezét és magához vonja.) Mi a neved?

Margit (reszketve, halkán.) Margit.

Ákos. Tudod, ki vagyok én?

Margit. Azt mondták, hogy atyámmal fogok találkozni.

Ákos. Ki mondta?

Margit. Berta — (kiigazítva magát) — a báróné —

Ákos. S egyebet nem mondott?

Margit. Azt is mondta, hogy szegény atyám beteg s hogy én meg fogom gyógyítani, és én kértem a jó istent, hogy igaz legyen jóvendőlése.

Ákos (hosszasan arczába néz). Meg fogsz engem gyógyítani...? (Hirtelen.) Ül le mellém, hogy jobban szemedbe nézhessek.

Margit (letérdel Ákos előtt). Így még jobban szemem közé nézhet, uram.

Ákos. Miért nem ülsz le?

Margit. Oh engedjen így maradnom! Ha tudná mennyiszer képzeltem magam elé ezt a pillanatot, épen úgy, mint most — atyám előtt térdelve, szavát fogadva, tanítását hallgatva... Oh milyen boldog voltam képzeletemben! — azt hittem, szemébe nézek — épen mint most; azt hittem, átkarolom lábait és térdére hajtom fejemet — épen mint most (megteszi); az

hittem, kezét csókolom — épen mint most (megcsókolja kezét), és oh! milyen édes érzés futott rajtam végig, pedig csak képzelet volt — álom volt — és mégis olyan boldog voltam! Hát most hogy ne volnék ezerszer boldogabb? Oh! engedjen így maradnom, uram! (Ismét átkarolja térdeit s megcsókolja kezét.)

Ákos. Miért nem szólítasz atyádnak?

Margit. Megengedi? Eddig nem mertem, pedig szinte össze kellett szorítnom ajkaimat, hogy ki ne törjön rajtok ez a szó. Mikor még kis leány voltam s gyermek-barátnőimmal játszottam a ház előtt, oh! mint fájt a szívem, ha édes atyjukról beszéltek, vagy eléjük futottak vidám kiáltással: atyám, atyám, édes atyám! Csak én nem beszélhettem róla, csak én nem futhattam eléje! Oh! úgy nyomta lelkemet az a gondolat, hogy nekem nincs atyám... Addig kínozott ez a félelem, míg végre nem bírtam tovább és megkérdeztem mamámat...

Ákos. És mit felelt anyád?

Margit. Oh egészen megnyugtató. Elmondta, hogy nekem is van atyám, a ki nagyon szeret minket és gondoskodik rólunk —

Ákos (lehajol, hogy jobban Margit arcába nézhessen, elmélyedten ismétli). Szeret és gondoskodik.

Margit. Csakhogy fontos családi körülmények, melyeknek elhárítása nem tőle függ, nem engedik, hogy hozzánk jöjjön vagy magához vigyen minket. Ez a gondolat úgy megvigasztalt, hogy nekem is van atyám, a ki szeret, és mindennap imádkoztam istenhez, hogy

szüntesse meg azokat a fontos családi körülményeket. Hát még mikor megmutatta mamám édes atyám arczképét, az volt ám még az öröm! Olyan szép, deli férfi volt — olyan komolyan és jóakarólag nézett rám — épen mint ön most — jól emlékszem, hiszen annyiszor néztem, annyiszor!...

Ákos. (Margit fejét simogatva.) Nagyon sokszor?

Margit. Mindennap. Hogyne néztem volna, mikor az volt az egyetlen, mit atyámból birtam? És aztán nem fájt többé a szívem, ha barátnőim atyjukról beszéltek, vagy eléjük szaladtak. Kivettem a szekrény fiókjából a drága arczképet, letérdeltem előtte, megcsókoltam és fülébe súgtam: Atyám, édes atyám, úgy-e te is szeretsz minket, úgy-e te sem hagytál el minket...? És igazam volt, igazam volt! — (szenvédélyes kitöréssel átkarolja Ákos lábait). Atyám, atyám, édes drága atyám!

Ákos (nagy küzdelemmel, alig bírva visszatartani könyeit, halkán). Ugy-e, nem ismertél volna rám az arczkép után?

Margit. Dehogy nem! Egy kissé megöregedett ugyan, de az nem tesz semmit, annál szebb így. Mindjárt megismertem, mikor e szobába lépett, csak hogy nem mertem mindjárt atyámnak szólítani, mert — ne nevessem ki — féltem öntől, olyan nagy úrnak látszott — azt hittem a nagy urak mind igen komorak és szigorúak —

Ákos. Hát most már nem félsz tőlem?

Margit. Egy cseppet sem. Hanem szeretem, oh!

nagyon, nagyon, nagyon szeretem! Hiszen olyan jó ember ön. Látja, annyira nem félek, hogy mindjárt egy nagy kéréssel lepem meg... A többi kis leány mind tegezte édes papáját — én is tegezem anyámat... oh! engedje meg, hogy önt is tegezzem — úgy-e megengedi? (Összetett kezekkel, kérőleg föltekint Ákos arczába.)

Ákos (nagy lelki küzdelem közt fölemeli karjait, hogy átölelje Margitot, szólni akar, karja lehanyatlik s hátra dől a pamlagra).

Margit. Vagy nem illik? Oh! bocsásson meg, nem tudtam, hogy a nagy uraknál ez nem szokás. Ne haragudjék, atyám, többé soha sem fogom ily éretlen kérésekkel bántani... Atyám, édes atyám, nézzen hát reám, leányára — mondja, hogy nem haragszik — öleljen meg!... Még egyetlen egyszer sem ölelt magához, pedig álmaimban, mikor megjelent előttem, oh! hányszor éreztem ölelő karjait, hányszor éreztem csókját homlokomon és hallottam hangját, a mint fülembé suttozta: Gyermekek, édes kis leányom! én vagyok atyád, a te szerető atyád!

Ákos (kitörő érzéssel hirtelen lehajol Margithoz, hevesen magához öleli és zokogva össze-vissza csókolja). Gyermekek, édes kis leányom! igen — én vagyok a te apád, a te szerető, bünbánó atyád..! Az én gyermekek vagy te, az én vérem — maradj itt — karjaimban — tedd boldoggá utolsó órámat! Hol van anyád?

HUSZONEGYEDIK JELENET.

ELŐBBIEK. BERTA.

Berta (hirtelen kilép a balajtón). Gyermeked anyja szobádban vár reád.

Ákos (lassan fölemelkedik, Margit kezét fogva). Igazad van, sietnem kell, ki tudja, lesz-e még reá időm? (Elbocsátja Margit kezét s Berta mellé megy.)

Berta (halkan). A lelkész és az ügyvéd már vele vannak szobádban.

Ákos. Tegyetek velem, a mit akartok. Mindenre kész vagyok, mindenre e gyermekért, az én leányomért.... (Kitárja karjait, Margit keblére hajtja fejét.) Igen, igen, gyermekem, atyád vagyok — neked is van atyád, mint a többi kis leánynak.... Ne vezess, báróné, magam is szobámba mehetek... még egy csókot, gyermekem! így — aztán csak tegezz engem — érted? megengedem, parancsolom.... (Botját, melyet Berta feléje nyújt, elhárítja kezével.) Nem kell, nem szorultam rá — jobb támaszom van most... (Margit vállára támaszkodva az ajtóig megy s ott hevesen magához öleli.) Tegezz, gyermekem, tegezz...! Berta, áldjon meg ezért téged az isten! (El.)

HUSZONKETTEDIK JELENET.

BERTA. MARGIT. GYÖRGY.

Berta (megesókolja Margit homlokát). Téged áldjon meg az isten, gyermekem, te voltál a győző. (Csenget. György belép.) Jelentse Stanczi kisasszonynak, hogy e terem már szabad lett.

György. Parancsára báróné! Stanczi kisasszony úgy is többször kérdezősködött már. A nagyságos atyafiak uzsonnázni szeretnének. (El.)

Margit. Édes Bertám, nem mehetnék most szüleimhez?

Berta. Még nem, gyermekem, menj most lakásomra, tudod az útját. Várj ott reám, míg értted megyek anyáddal.

Margit (megfogja Berta kezét s mélyen szemébe néz). Te Berta, itt valami történik, a mit én nem tudok, csak azt sejttem, hogy reánk nézve nagyon jó és hogy te vagy benne a fő-főmester.... No, ne rázd a fejedet, mert megtapintom az orrodát...

Berta. Elmégysz mindjárt...!

Margit. Ugy-e megijedtél? No ne félj, nem tapintom meg az orrodát, de addig innen el nem megyek, míg vissza nem adom azt a sok csókot, melyet ma mindenfelől kaptam... (Össze-vissza csókolja Berta mindkét kezét, azután arcát s elfut a középén.)

Berta. És most jertek uzsonnázni, nagyságos atyafiak! Csemegére majd olyan meglepetést tálalok fel nektek, a milyent még egy Stomfay sem evett életében soha! (El balra.)

HUSZONHARMADIK JELENET.

STAN CZI. KLÁRA. LIPÓ CZY. DÉNES. KÁZMÉR (jobbról). MARCSA (a középajtón tálcán kávékannával és findsákkal jő, melyeket elhelyez az asztalon s azután el).

Stanczi. Ugy látszik, megtörtént.

Lipóczy (kiveszi zsebkendőjét). Mi, mi történt meg?

Stanczi (sóhajtva). A végrendelet! Oh ez a csapás! Szegény jó Ákosom!..... Nem parancsoltok uzsonnát? (Kávét tölt a findsákba. Mind leülnek az asztal körül.)

Lipóczy (sírva.) Ah! kinek jutna most eszébe az uzsonna?

Dénes. Többek közt nekem. Az a sajátságos természetem van, hogy a fájdalomtól megéhezem. Kérek egy kis kalácsot is.

Lipóczy. Ah! az én kávém sós lesz könyeimtől. (Iszik findsájából.)

Klára. Pedig úgy sem nagyon édes. Egy kis cukrot kérek még, *Stanczi*.

Dénes (Kávészva). Szegény Ákos! épen az előbb láttam hozzá bemenni a papot. (Mind leteszik findsáikat és sóhajtanak.)

Kázmér. Én is láttam a főtisztelendő urat s kezét is csókoltam neki.

Stanczi (sírva, cukorszelenzét hoz a pohárszékből). Ki parancsol még cukrot?

Lipóczy. Én is kérek. Oh! szegény sógor, mért nem lehetek halálos ágya mellett?

Kázmér. Mért nem foghatom be szemeit? (Mindnyájan sóhajtanak, szemöket törlik.)

HUSZONNEGYEDIK JELENET.

ELŐBBIEK. BERTA.

Berta (hirtelen kilép a balajtón). Megtörtént.
(Mind felugornak és szemeikhez emelik a zsebkendőiket.)

Lipóczy (sirva). Szegény sógor!

Kázmér. Meghalt?

Berta. Meghalt? Óh nem! Egyelőre csak megházasodott. (Általános rémület és hüledezés.)

Dénes. Megházasodott!

Stanczi. Az istenért! kit vett el?

Berta. A feleségét.

MÁSODIK FELVONÁS.

(Szin, mint az első felvonásban. A szoba közepén néhány nagy bőrönd és csomag áll, a képek le vannak véve a falról s egymásra rakva az asztalon, a bútorok be vannak vonva.)

ELSO JELENET.

STANCI. BARNABÁS. KÁZMÉR. GYÖRGY. MARCSA. (Stanczi egy bőrönd előtt térdel, melyet be akar csukni, Kázmér és Marcsa a bőrönd födelet nyomják le. Barnabás egy nagy csomagon ül keresztbevetett lábakkal. György egy csomaggal megy ki az ajtón.)

Stanczi. Nem megy, sehogy sem megy; nagyon sokat raktam bele... Barnabás, mért nem jössz segíteni?

Barnabás. Én nem vagyok Barnabás, hanem Marius, a ki Carthagó romjain ül. Ne háborítsátok circulusaimat!

Kázmér. Azt nem Marius mondta.

Barnabás. Nem, hanem én mondom.

Stanczi. Evvel a fiúval két hét óta nem lehet beszélni... Nyomjátok jobban azt a födelet...

Marcsa. Én már nem tudom jobban nyomni.

Kázmér. Majd segíték én rajta. (A bőrönd tetejére áll.)

György (bejön s Barnabáshoz megy). Bocsánat úrfi, ezt a csomagot le kell vinnem.

Barnabás (fölkel). Te is megirigyelted a bujdosó pihenését? Jól van, ragadd el — én megbocsátok neked!

György (bámulva néz Barnabásra). Köszönöm úrfi! (Fölveszi a csomagot s kiviszi).

Stanczi (a bőrönd lakatját próbálva). Még most sem megy össze.

Barnabás. Hogy is gondoljátok, hogy egy rendelkezés alatti adóvégrehajtónak valami súlya legyen? (Leugratja Kázmért a bőröndről s maga áll reá.)

Kázmér. Könnyű neked beszélni. Senki sem járta meg a családban úgy, mint én. Se hivatal, se örökség.

Stanczi. Ne búsulj Kázmér, majd beteszünk valahová (Becsúja a bőröndöt.) Meg van. Nem is hittem, Barnabás, hogy olyan nehéz vagy.

Barnabás (leugrik a bőröndről). Mázszás kő fekszik a lelkemen, az nyomtala.

(György visszajő s Márcsival együtt kiviszi a bőröndöt.)

Stanczi. Micsoda mázszás kőről beszélsz?

Kázmér. Hogy is lehet azt kérdezni? Hát kell annál nagyobb malomkő, mint ha az ember csinos örökséget vár, aztán kap helyette egy nagynénit, meg egy egészséges unokatestvért. Én értelek téged, Barnabás!

Barnabás. Én is értelek téged, oh adóvégrehajtó! Jól itéltél, nincs más baj a világon, csak a pénz — ha nincs. (megrázza kezét.) Köszönöm, hogy megértettél és rokonodnak ismersz. Büszke vagyok az atyafiságra! Megyek aludni.... (A jobb oldali ajtó felé megy.)

Stanczi. Ott ugyan nem alszol; Ida van a szobában és pakol.

Barnabás. No hát majd vigasztalom Idát, összeillünk — ő is kicséppent.... nem az örökségtől, kedves végrehajtóm, ezt a családi gyászt egészen a te kalapodra kötjük.... Ha atyám jön, mondjátok neki, hogy ide benn vigasztalom a megsomorodott szívű családot. Épen olyan vigasztaló hangulatban vagyok, majd kiugrom jó kedvemben a bőrömből. (Hevesen megrázza Kázmér kezét.) Neked köszönhetem ezt, oh Kázimir! te találtad el igazán bánatom okát — büszke vagyok rád! (El jobbra.)

Stanczi. Ez a fiú megbolondult.

Kázmér. Hát ha még le is mondott volna a hivataláról, mint én! Akkor volna igazi bolond.

György (visszajö). A szállító kérdezi, nincs-e más elküldeni való?

Stanczi. Még ezt a bőröndöt adja át neki, a többit majd magunkkal visszük... Azután ne feledje György a parancsot: a család tagjain kívül senkit sem szabad bebocsátni.

MÁSODIK JELENET.

ELŐBBIEK. SZELEVÉRY.

Szelevéry (hirtelen bejön a középajtón). Remélem, e tilalom nem illet engem, ámbár nincs szerencsém a nemes családkhoz tartozni. (Kezet csókol Stanczinak. Kázmérral kezét fog. György fölveszi a bőröndöt s el.) Mit látnak? Utazni méltóztatik?

Stanczi. A mai hajóval indulunk haza.

Szelevéry. Annyira helyreállott már Ákos úr egészsége?

Stanczi. Tökéletesen meggyógyult.

Kázmér (komoran). Daczára az orvosok ítéletének. Oh! azok az orvosok!

Szelevéry. Örülök rajta tiszta szivemből; de fájdalom, a közügy mégis elveszti őt. A mai lapokban olvastam, hogy lemondott a képviselőségről. Igaz?

Stanczi. Igaz. Ezután egészen visszavonulunk a közügyektől; falunkban fogunk lakni.

Szelevéry. Valóban nagy kár; azt hittem, hogy csak egy időre vonul vissza, mézes heteinek élvezésére... Erről jut eszembe, a városban az a hír van elterjedve, hogy Ákos ur megnősült, nagy titokban — igaz ez?

Stanczi (sóhajtva). Igaz!

Kázmér (sötéten). Nagyon is.

Szelevéry. És — szabad tudnom — egészen magán használatra — kit vett nőül?

Stanczi (sóhajtva elfordítja fejét).

Szelevéry. (Kázmér felé.) Talán...?

Kázmér (égre emeli kezét és sóhajtva rázza fejét).

Szelevéry. Értem. (Megszoritja Stanczi kezét.)

Stanczi. Ön mindig igaz barátunk volt, kedves Szelevéry.

Kázmér (megragadja Szelevéry mindkét kezét). Engedje meg, hogy én is megszorítsam e nemes kezét. Talált már valami hivatalt számomra? Most már csak az ön pártfogásában van reményem.

Szelevéry. Oh uram! én csak szerény ujdondász vagyok; nem hozzám való a pártfogó szerep; lapunknál van ugyan egy korrektori állás üresedésben — de nem merném ajánlani...

Kázmér. Miért nem? Mi a fizetése?

Szelevéry. Havonként hetven forint.

Kázmér. Hisz az nagyon szép. És mit kell tudni?

Szelevéry. Oh nagyon keveset. A nyelvtant, helyesírást —

Kázmér (büszkén). Nevem és rangom nem engedi meg ez állás elfogadását.

Stanczi (félrevonja Szelevéryt, sugva). Ne ítélje meg a szegényt, kedves Szelevéry. Rögeszméje a hivatalkeresés.

Szelevéry. Értem. Szegény ember! (fenn.) Nem lehetne szerencsém Ákos ur tisztelt nejét látni...?

Stanczi. Ah! kedves Szelevéry, minő gondolat!

HARMADIK JELENET.

ELŐBBIEK. ÁGNES.

Ágnes (a középben gyorsan jő). Nem jött még haza leányom?

Stanczi (szárazon). A báróné vitte el, én nem láttam.

Szelevéry (magában). Ezt nevezem szerencsének! (fenn, Ágneshez.) Engedje meg, asszonyom, hogy mint a család régi tisztelője, bemutassam magamat — Szelevéry Adolf —

Ágnes (kezet nyújt). Igen örülök, uram. Nevét már ismerem a lapokból.

Szelevéry. Hogyan! Nagysád figyelemre méltatta jelentéktelen műveimet? (félre.) Hiszen ez kitünő asszony!

Stanczi (a képeket kezdi csomagolni). Engedje meg, Szelevéry ur, hogy jelenlétében folytassam munkámat... Még ma el kell utaznunk s annyi dolgunk van —

Szelevéry. Oh! bocsánat nagysád, nem tartom fel tovább... (félre). Eleget láttam. Olyan hymenhírt penderitek, hogy hanyatt esik tőle az egész familia. (fenn.) Hölgyeim, uram, szerencsés utat! (Ágnes előtt mélyen meghajol, Stanczinak és Kázmérnak könnyedén bókol s elsiet a középben.)

Kázmér (utána kiált, félvállról) Szervusz!

NEGYEDIK JELENET.

ÁGNES. STANCZI. KÁZMÉR.

Stanczi. Nagyon helytelenül cselekedtél, Agnes, hogy szóba álltál ezzel a Szelevéryvel.

Ágnes. Miért? A mint láttam, te is beszélgetél vele.

Stanczi. Az egészen más. Nem tudod, hogy ez a Szelevéry ujságíró; a legnagyobb hírhordó — s csak azért járt itt, hogy kilesse és kiírja az ujságban..?

Ágnes. Mit?

Stanczi (zavartan). **Hát** mindent... Elég az hozzá, hogy Ákos nagyon rossz néven venné, ha megtudná...

Ágnes (keserűen). **Értelek**... Bocsáss meg, hogy megjelenésemmel el mertem homályosítani a család napfényét.

Stanczi. Csak gúnyolódjál, éreztesd velem, hogy kegyelem-kenyeret eszem itt; jól tudom, nincs már nekem helyem őseim hajlékában; el is megyek; ha Ákos betegségét nem tekintem, már rég elmentem volna — vidd te a háztartást — te vagy itt a háziasszony — ime, átadom kulcsaimat — (nagy csomó kulcsot vesz le övéről s Ágnes felé nyújtja).

Ágnes (elfordul). Tégy úgy, a mint férjem parancsolta.

Stanczi. Akkor megtartom kulcsaimat, és figyelmeztetek, hogy te is úgy cselekedjél, mint Ákos ki-

vánja, ha nem akarod lábbal tiporni családunk méltóságát. (Diadalmasan övére köti a kulcsokat.)

Ágnes (magában). Oh gyermekekem! ne tudd te meg soha, mit kell túrnöm értted!

ÖTÖDIK JELENET.

ELŐBBIEK. DÉNES. IDA. BARNABÁS. GYÖRGY (csomagokkal).

Dénes. (Györgyhez.) Vidd le ezeket a táskákat és rakd el a fiákerben. (György el.) Na Stanczuska, hát az Isten áldjon meg! (megsókolja). Mi a vasúton megyünk — Ákosnak is megmondtam már, mikor elbúcsúztunk — nem akarunk a hajón —

Ida (halkan). Vigyázzon, bácsi, itt van.

Dénes (félre). Látom. (fenn, hangsúlylyal.) Terhére lenni — csak ezt akartam mondani. (Ágneshez, hidegen.) Asszonyom, jó egészséget kívánok.

Ágnes (nyugodtan). Isten önnel!

Kázmér. Én is búcsút veszek öntől, asszonyom. Nagyon sokáig élveztem férje vendégszeretetét, talán tovább, mint egy szegény rokonhoz illik; de saját szemimmal vágytam látni szeretett harmadunokatestvérem teljes felgyógyulását. Távozom hát, vasúton én is — csupán azon okból, mert vasúton a harmadik hely elegánsabb, mint gőzhajón a második. Tőlem pedig több nem telik — szegény vagyok, lemondtam hivatalomról, családomtól nincs mit várnom. (Egy igen kis csomagot vesz föl a székről.) Ime, minden holmim; nincs szükségem hordásra — egy hatosért kimehetek a lóvasúton; szegényen és büszkén, nem hajtva térdet

a vak szerencse kegyeltjei előtt. (Hóna alá csapja a csomagot s az ajtó felé indul.)

Barnabás. Mért nem vagyok muzeumi igazgató, hogy kitömethetném ezt az adóvégrehajtót!

Kázmér (visszafordul az ajtóból). Ott is büszke és méltóságos maradnék. Isten veletek és önnel. (El.)

Ágnes. Isten önökkel, nem akarom háborgatni búcsúzásukat. (Az ajtó felé indul.)

Ida (utána fut, megöleli, megcsókolja kezét, sugva). Ne vegye szívére; nem tudják, mit beszélnek.

Ágnes (halkan). Köszönöm, gyermekem! Isten áldjon meg!

Barnabás. (Ágneshez siet.) Engedje meg, édes néném, hogy szobájába vezessem. Itt már nagyon rossz a levegő. (El Ágnessel.)

H A T O D I K J E L E N E T.

STANCFI. DÉNES. IDA.

Stanczi. Mit műveltél, szerencsétlen gyermek!

Ida (nyugodtan). Helyrehoztam az önök hibáját.

Dénes. Mit hoztál te helyre? Mit értesz te hozzá? Elhagytad a pozíciót, melyet e betolakodott asszony iránt mindnyájunknak el kell foglalnunk. Hogy az a bolond Barnabás mit tesz, az nekem nem imponál. Én nem ismerem el soha rokonunknak hajdani cselédünk lányát.

Stanczi. Én sem. Házában lakom, asztalánál eszem, viseltes ruháit hordom — rákényszerít a szegénység — de nem ismerem el soha, soha!

Ida. Reményilem, nem fog belehalni e nagy csapásba.

Stanczi. Hallgass, lázadó gyermek! Minden bajunknak ez asszony az oka. Miatta kénytelen Ákos visszavonulni a közélettől és elbújni falujában; pedig ha itt marad, még miniszter is lehetett volna —

Dénes. És engem megtehetett volna főispánnak.

Stanczi. Hát téged ki tett boldogtalanná? Nem ez az asszony, a ki családunkba tolakodott és elkaparta leánya számára azt a vagyont, mely már joggal a tied volt...?

Ida. Szívesen átengedem neki.

Stanczi. Igen? És Vilmost is átengeded, a ki bizonyosan elvett volna, most pedig már az ő leánya körül legyeskedik?

Ida. Ki mondja, hogy én szerettem őt?

Dénes. No csak ne tedd magadat. Hát nem volt kicsinált dolog a házasság? Nem együtt sugtatok — bugtatok mindig? Csak a vak nem látta, hogy szerelemről konferenciáztok...

Ida (keserűen). Oh nem, soha! Vilmos sokkal okosabb, sokkal méltóságosabb, hogysen így megfellelkeznek magáról... Figyelmére méltatott, előkészítette útját, hogy majd ha vagyonom méltóvá tesz hozzá, okosan és illendően belém szerethessen — ennyi volt az egész. A vagyon elmaradt, a szerelem is elmaradt — nincs mit szemére hánynom — nem csalt meg, nem ámított — nem törte meg a szívemet... (könyekre fakad és Stanczi vállára hajtja fejét).

Stanczi. Látod, látod szegény leány, még most is szereted.

Ida (fölemeli fejét, szemét megtörli). Én!... Oh istenem! önök, a kik annyit beszélnek büszkeségükről, nem képesek felfogni, hogy a megalázott önérzetnek sokkal keserűbb könyei vannak, mint a csalódott szerelemnek? Eh! ne beszéljünk többé róla... Itt az indulás ideje, siessünk...

Dénes. Igaz bizony, a fiáker is lenn vár, majd még dupla-taksát fog követelni a gazember.

Stanczi. Jertek, én is kikisérlek az indóházhoz. Van még elég időm. (Az ajtó felé indulnak.)

HEFEDIK JELENET.
ELŐBBIK. VILMOS.

Vilmos (a közepén jő). Ah! mily szerencsés pillanatban érkezem! Legalább még elbúcsúzhatom kedves rokonaimtól.

Dénes (félvállról). Jó egészséget!

Vilmos (megragadja kezét). Viszontlátásra, kedves Dini, viszontlátásra! (Idához, kezét nyujtva.) Reményelem, Ida, azért jó rokonok maradunk.

Ida (hidegen, nem fogadva el kezét). Mint eddig.

Vilmos (visszavonja kezét, zavarral). Engem nem okolhatsz — nagyon sajnálom, de a körülmények —
Ida Nem értelek.

Vilmos (halkan, sóhajtva). Én értelek, szegény leány; de lelkiismeretem nyugodt. Azt a bizonyít-

ványt legalább megadhatod nekem, hogy soha egy szóval sem —

Ida (fenn, hidegen). Bármily bizonyítványt megadok; ha kívánod, közjegyző előtt is... Isten veled. (El.)

Dénes. Szervusz! (El.)

Stanczi. (Vilmoshoz, ki elhülve néz utánuk.) Úgy kell, miért pártoltál az ellenséghez? (El.)

NYOLCZADIK JELENET.

VILMOS (egyedül).

Ahá! úgy vagyunk? Most már értem! Hát a féltékenység dolgozik benne? Szegény leány! sajnálom, de nem tehetek róla. Csak nem kívánják tőlem, hogy egy fillér nélkül feleségül vegyem? Az volna még szép... És hogy bánt velem! Igazán hálátlanok ezek a leányok. Mennyit mulattattam, milyen figyelemmel voltam iránta, s tessék, ez a köszönet... De az én lelkiismeretem nyugodt — semmit sem ígértem neki, soha sem szóltam szerelemről — minék szeretett belém? ő lássa...

KILENCZEDIK JELENET.

VILMOS. BARNABÁS.

Vilmos. Jó, hogy jössz Barnabás! Te talán megmondhatod, mi annak az oka, hogy minden leány szerelmes lesz belém?

Barnabás. Biz azon én is csodálkozom.

Vilmos. Ah! belőled is a féltékenység beszél? Hjah! kedves barátom, engem nem vádolhatsz, én ki-

fogástalanul, lovagiasan viseltem magamat. Nem vágtam elődbe, szabad teret engedtem Margit körül, egész addig —

Barnabás. Mig rangja és vagyona nem lett. Akkor megszántad a szegény leányt és figyelmedre méltattad. Te valóban nagylelkű vagy Vilmos, fogadd legmelegebb elismerésemet! (Melegen megrázza kezét.)

Vilmos (naivul). Köszönöm, barátom; valóban jól esik e méltánylat az igazságtalan félreismerések után, minőket az előbb is tapasztalnom kellett... De ne beszéljünk erről... Te értesz engem...

Barnabás. Tökéletesen... És mikor lesz az esküvőd?

Vilmos. Oh! ennyire még nem vagyunk. Eddig csak a báróné kívánságára jövök össze mindennap Margittal... Gyönyörködöm a kis lány szerelmében, melyet minduntalan elárul, s a magam részéről nyájas és udvarias vagyok hozzá. Ennyi az egész.

Barnabás. Ez is nagyon szép tőled.

Vilmos. Nagyon óvatos voltam. Egyetlen egy szót sem ejtettem ki, mely engagirozna és lehetetlenné tenné, hogy szükség esetén méltósággal és lovagiasan visszavonulhassak. Nem tudom még anyám szándékát. Ákos bácsi esküvője után tüstént elutazott, s csak ma várom vissza. Az ő megegyezése nélkül nem nyilatkozhatom.

Barnabás. Milyen jó fiú vagy te!

Vilmos. Oh igen, szeretem anyámat — aztán tőle függök — övé az egész vagyon, s ez sokkal több,

mint az egész Stomfay-uradalom. Ha akarata ellen nősülök, kitagadhat — ezt pedig nincs kedvem megkockáztatni. De reménylem, anyámnak sem lesz kifogása, kivált ha Ákos bácsi nekem engedi át kerületét. Csak attól félek, hogy ez a... hogy Margit anyja ne legyen majd útunkban...

Barnabás. Attól ne félj, boldog lesz, ha ilyen vőt kaphat.

Vilmos. Azt elhiszem. Nem is attól félek. Ellenkezőleg az a baj, hogy oly előkelő hölgy, mint anyám, nem léphet közelebbi összeköttetésbe ily — hogy is mondjam? — ily egyszerű asszonynyal. S beláthatod, hogy nekem sem lehet ily anyóst vezetni a társaságba — kénytelen lennék elzárni a világ elől termeimet, mint most szegény Ákos bátyám.

Barnabás. Biz ez nagy baj! Talán jó volna megkérni, hogy legyen szíves egy kissé meghalni.

Vilmos. Ah! ki gondolna halálára! Hadd éljen szegény asszony. Majd kieszeljük szép szerivel, hogy ne sokat genirozzon — Margitot majd elszoktatom tőle —

Barnabás. És te még azt kérded, mért szerelmes beléd minden lány?... Hiszen én magam is szerelmes leszek beléd, ha még tovább beszélsz, te hódító Vilmos, te! Úgy szeretlek, majd megeszlek. (Kitárja karjait.) Jer dobogó szívemre, hadd egyelek meg!

Vilmos. Ugy látszik, hogy te egy félóra óta boldondá tartasz engem.

Barnabás. Nekem is úgy látszik.

Vilmos (méltósággal). Sajnálak, barátom. Megbocsátom igazságtalan gúnyodat és sajnállak. Isten veled! Ákos bátyám hivatott magához, hozzá kell sietnem. (Az ajtó felé indul.)

Barnabás. Te — te — hallod-e? — te olyan méltóságos, olyan komoly, és — és — olyan ostoba vagy, hogy veled nem lehet összeveszni... De vigyázz magadra! érzem, hogy egyszer hajba fogunk kapni, és akkor isten irgalmazzon a te méltóságos bőrödnek, mert kifordítom. (Elrohan a középen.)

Vilmos (vállat von). Szegény fiú, őrjöngővé tette a féltékenység... Sajnálom őt és — megbocsátok neki. (El.)

T I Z E D I K J E L E N E T.

L I P Ó C Z Y . B A R N A B Á S .

Lipóczy. (Barnabást erővel visszahuzza.) Hová futsz olyan eszeveszetten? Tudod-e, hogy saját édes apádat majd lelökted a garádicson?

Barnabás. Bocsáss meg papa, tüzes tapló van a fülemben.

Lipóczy (érzékenyen). Tudom, szerencsétlen magzatom, tudom. Jer karjaimba! (Kitárja karjait.)

Barnabás. Szívesen! (Lipóczy keblére borul.)

Lipóczy (sirva). Ismerem bánatod okát és veled sírok... De a sirás még nem elég —

Barnabás. Nem bizony.

Lipóczy. Tenni is kell, gyorsan és erőlyesen. Kérd meg a leányt, kit szeretsz — én megengedem —

Barnabás (főlemeli fejét Lipóczy kebléről, szomorúan).
Köszönöm papa, de ebbe a dologba a kataszternek
nincs semmi beleszólása.

Lipóczy. De van a szívnek. E leányt te már szer-
retted, mikor névtelen, szegény volt — tisztességes
szándékod volt már akkor is; ezt ő nem feledheti; bi-
zonyosan azért adott akkor kosarat, mert tőlem félt.
Nyugtasd meg őt, fiam, mondd meg neki, hogy meg-
egyezem... ime vidd neki áldásomat!

Barnabás. Félek, hogy áldásostul együtt vissza-
küldene.

Lipóczy. Ne légy gyáva! Barnabás! Beszélj szí-
vére a leálynak — parancsolom! akarom, hogy bol-
dog légy, nem nézhetem tovább szenvedésedet!

Barnabás. De hiszen mást szeret, te is tudod —

Lipóczy. Az nem veheti nőül — sokkal jobban
ismerem Klárát, soha sem fog beleegyezni... De én
beleegyezem, érted? Ne szalaszd el az alkalmat — én
parancsolom, atyai hatalmam egész súlyával.

Barnabás. Ha épen akarod, én megreszkírozha-
tom. Két vállam van, elbírok még egy kosarat... Mit
is féljek tőle? Hiszen most már rokonok is vagyunk —

Lipóczy. Csak a negyedik fokban — nagyon
könnyű a dispenzáció. — Ezt is megmondhatod
neki...

Barnabás. Ez bizonyosan nagyon meg fogja
hatni... Aztán, mikor beszéljek vele?

Lipóczy. Még ma — elutazása előtt... Vedd
előre is áldásomat, szeretett magzatom! (Keblére üeli.)

György (kívül). Bocsánat uram, ő nagysága senkit sem fogad el.

Leleszi (kívül). Köszönöm barátom, tudom az útat.

TIZENEGYEDIK JELENET.

ELŐBBIEK. LELESZI.

Leleszi (szomorú ünnepélyességgel jő a közéről s kezét ad Lipóczynak és Barnabásnak). Lipóczy ur — senior és junior — fogadják legőszintébb részvétem kifejezését.

Lipóczy (bámulva). Miért?

Leleszi. Eltalálta, nem voltam itthon. Két hét előtt Göttingába utaztam, az anthropológok nagygyűlésére — különben semmire sem maradtam volna el a temetésről.

Lipóczy. Micsoda temetésről?

Leleszi. Igen, ma érkeztem haza s első látogatásom a gyászoló családnak szól... Szegény Ákos! jó barátom volt — minden lehetőt megtettünk, de nem lehetett megmenteni...

Barnabás. Ugyan papa, kiálts a fülébe, tudod, hogy süket.

Lipóczy (ordítva). Ákosnak semmi baja sincs!

Leleszi. Mi? mi az?

Barnabás. (Leleszi másik fülébe ordít.) Meggyógyult.

Leleszi. Lehetetlen!

Lipóczy (kiáltva). Egészséges.

Barnabás (kiáltva). Mint a makk!

Leleszi. Az lehetetlen! — az nem szabad — mi lemondunk róla —

Barnabás (balkan). Épen azért gyógyult meg.

Leleszi. Hisz az igaz — de — de — az ellenkezik a tudomány minden szabályával... Nem hiszem... Hol van most?

Lipóczy (kiáltva). Ott ül szobájában.

Barnabás (kiáltva). És megházasodott.

Leleszi. Még az is! Ezt nem engedhetem, megárthatna egészségének... Bocsánat uraim! én barátja vagyok — jelentés nélkül is bemehetek hozzá. (Elsiet jobbra.)

TIZENKETTEDIK JELENET.

BARNABÁS. LIPÓCZY.

Barnabás. Ne menjek rendőrökért? Ez a Leleszi még képes lesz meggyilkolni Ákos bácsit, csak hogy igaza legyen a tudományának.

Lipóczy (kinéz az ablakon). Ne beszélj olyan bolondokat, jobb lesz, ha a magad dolgával törődöl. Épen most lépett be a kapun Margit.

Barnabás. Fussunk papa!

Lipóczy (megfogja kezét). Ha még egyszer vonakodni mersz, én kérem meg a magam számára. Csitt! szót se! Jer ide a mellék-szobába. Margit most a bárónéval van — lessük meg, mikor egyedül lesz, s akkor rohand meg... Jer gyorsan, addig majd betanítlak, hogyan ostromolhatod legbiztosabb sikerrel.

Barnabás. Úgy bizonyosan győzni fogok. (El Lipóczyval jobbra.)

TIZENHARMADIK JELENET.

BERTA. MARGIT (a közéről jönnek). GYÖRGY (csomagokat és dobozokat hoz utánuk, leteszi és el).

Berta. Így, kicsikém, most már bátran mehetsz falura, el vagy látva mindennel, a mi egy ilyen kisasszonynak szükséges.

Margit. Kedves Bertám, milyen jó vagy te, és milyen finom izlésed van! Igazán gyönyörűség veled vásárolni... Azok a szép ruhaszövetek — azok a pompás ékszerek! Oh mily boldog vagyok! Alig várom, hogy megmutathassam mamámnak.

Berta. Ez a kívánságod könnyen teljesülhet. Épen itt jó.

TIZENNEGYEDIK JELENET.

ELŐBBIK. ÁGNES.

Ágnes (gyorsan jő). Szavadat hallottam, kedves gyermekem, csakhogy ismét itt vagy!

Margit (eléje fut és megöleli). Oh mamám! milyen boldog vagyok! jer — jer — nézd, mi mindent vetünk a jó Bertával. (Egymásután nyitogatja a csomagokat és dobozokat.) Nézz ide — ez itt házi-ruha lesz — milyen szép! — azelőtt az ünneplőm sem volt ilyen — lovaglő-ruha — báli ruha — két varrónőt viszünk magunkkal... Hát még az ékszerek! (kinyit egy dobozt). Nézd csak, hogy villognak... De rád is gondoltunk, mamám — oh! hogyan feledkezhetném meg rólad!... Nézd, abban a csomagban számodra vannak ruhaszö-

vetek, komolyak, de szépek és elegánsak — egészen hozzád valók... Többé nem szabad ily egyszerűen járnod — most már gazdagok és előkelők vagyunk.

Berta (magában). A Stomfay-vér.

Ágnes. Boldog vagy, gyermekem?

Margit. Oh, nagyon, édes mama! nagyon! Vil-mossal is találkoztunk az utczán, azt mondta, néhány nap mulva ő is utánunk jő jószágunkra.... Milyen élet lesz az! Lovagolni is tanulok majd — ne félt mamám — az előkelő hölgyek mind lovagolnak.... Te meg hintóban fogsz járni — neked lesz a legszebb hintód, a legszelidebb lovad... oh! olyan boldogok leszünk mindnyájan....

Ágnes. Csak te légy boldog, gyermekem! számomra ez a legnagyobb boldogság.

TIZENÖTÖDIK JELENET.

ELŐBBIEK. ÁKOS. VILMOS. LELESZI.

Leleszi (erővel támogatni akarja Ákost). Csak dől-jön rám, barátom — bátran — ne kiméljen — elég erős a vállam —

Ákos (elhárítja magától, kiáltva). Köszönöm, Leleszi, magam is elég erős vagyok.

Leleszi. Ugy-e mondtam, hogy megmentjük? Csak nem kell csüggedni, bízni kell az orvosi tudományban... Büszke vagyok e gyógyulásra... Hallom, meg is nősült — jól tette — én is azt tanácsoltam volna... Mutasson be kedves nejének... (Margit előtt meghajolva.) Talán...?

Margit (zavartan). Uram...

Leleszi. Semmi hálálkodás, asszonyom! Csak kötelességemet tettem, midőn megmentettem kedves férjét. Csodálatos gyógyulás. Megengedi, kedves barátom, hogy ez esetet leirjam a párisi orvosi szemlében...? A becsületrend keresztjét még úgy sem bírom... Uraim, hölgyeim, isten önökkel! (El.)

Berta. No Ákos bátyám, most már hivatalosan meg van engedve, hogy tovább élj.

Ákos (csenget).

Margit. Ki volt ez a különös úr?

Berta. Atyád megmentője.

TIZENHATODIK JELENET.

ELŐBBIEK. GYÖRGY.

Ákos. Zárd be az előszoba ajtaját és a rokokon kívül senkit se bocsáss be. Ez szigorú parancsom. Érted?

György. Parancsára, nagyságos úr! (El.)

Vilmos. Azt hiszem, bátyám, azóta anyám is megérkezett.

Ákos. Menj hát és kérd meg, legyen szives azonnal meglátogatni. Meg is mondhatod neki, mily fontos ügyben. Magam mennék hozzá, de tudjátok, hogy lakásomat nem akarom elhagyni elutazásom előtt.

Vilmos. Meg vagyok győződve, hogy örömmel fog engedni kedves bátyám meghívásának. (Margithoz, kezét nyujtva.) Viszontlátásra, Margit. Alig várom

már, hogy azokban a szép új ruhákban lássalak, melyeket ma vásároltál.

Margit. Ugy csak siess minél előbb utánunk a falura.

Vilmos (jelentős tekintettel Ákos felé). Reményilem. (Berta és Ágnes előtt mélyen meghajolva.) Báróné, asszonyom, fogadják legmélyebb tiszteletem kifejezését. (El.)

TIZENHETEDIK JELENET.

ÁKOS. MARGIT. BERTA. ÁGNES.

Ákos (leül s Margitot kezébe fogva magához vonja). Nos, kis leányom, eltalálsz-e mi az a fontos ügy, melyben most Vilmos jár?

Margit. (Ákos térdére ül.) Szabad kitalálni?

Ákos. Neked minden szabad.

Margit. Kitaláltam. (Megesókolja Ákost.) Édes papa, milyen jó vagy te!

Ákos. Mindig az volt legforróbb vágyam, hogy vagyonom kezeddel együtt olyanra szálljon, ki nevet viseli. Mert ezt a nevet meg kell becsülni, gyermekem.

Margit. Mindenesetre, papa, én is nagyon büszke vagyok a te nevedre.

Ákos. (Margit fejét simogatva.) Az én leányom vagy... Vilmos minden tekintetben hozzád való férj, azért nagyon örülök, hogy szíved is helybenhagyja választásomat.

Margit (szelesen). Oh igen, én szívesen megegye-

zem — (meggondoltan) ha a mamának sincs ellene kifogása.

Berta (magában). Valahára!

Ákos. Anyádnak? (félre) Ah! igaz, erről meg is feledkeztem.

Ágnes (félénken előre jő s megfogja Margit kezét). Oh gyermekem! nekem nincs egyéb vágyam, mint a te boldogságod.

Margit. Tudom, te vagy a legjobb mama a világon. (Ágnes nyakába ugrik s összevissza csókolja.)

Ákos (fölkel, féltékenyen). Margit, jer, kísérj szobámba, még néhány levelet kell írnom elutazásunk előtt.

Berta (előre jő). Én pedig el is búcsúzom tőled *Ákos*. Alföldi birtokomra kell utaznom, nemsokára indul a vonat. De néhány hét múlva én is nálatok leszek.

Ákos (megcsókolja Berta kezét). Viszontlátásra, báróné! (Ágneshez.) Reményilem, nem vagy féltékeny, hogy egy perczre elviszem leányomat...

Ágnes (halkan). Akkor vagyok boldog, ha látom, hogy szereted őt.

Margit (közéjük áll). Szeret-e? Szeret bizony, és én is nagyon szeretem. (Megcsókolja Ákost.) Meg téged is, mamám! (Megcsókolja Ágnes.) Bertám, el ne menj, mig vissza nem jöttem búcsúzni... Menjünk, papa! (Karon fogja Ákost.) Ah! olyan boldog vagyok, hogy táncolni szeretnék örömemben! (Táncz lépésekben megindul s Ákost is megforgatja.)

Ákos (komolyságot erőltetve). No, no, gondold meg, hogy én már nem vagyok tánczra való.

Margit. Dehogy nem papa! Erős is vagy, fiatal is vagy, könnyű is vagy! Tralalala! (Tánczolja kiviszi jobbfelé Ákost, ki komolyságot akar erőltetni, de végre enged és önkénytelen táncz lépésben távozik.)

TIZENNYOLCZADIK JELENET.

BERTA. ÁGNES.

Berta. Hála istennek, Ákos annyira szereti gyermekét, hogy szinte téled is félti. Ez a szeretet fogja majd oda vinni, hogy előbb-utóbb neked is megadja megillető helyedet szívében.

Ágnes. Csak Margit legyen boldog, én már megszoktam a szenvedést. Oh! pedig ki sem mondhatom, mennyit kell itt tűrni. Nem azt a bánásmódot értem, melyben a gögös, önző rokonok részesítnek, erre el voltam készülve; de látnom kell azt is, mennyire terhére vagyok Ákosnak, mennyire szégyel. Lemondott a képviselőségről, falujába temetkezik, lemond a világról, szakít minden ismerősével — s nem is teszi fel rólam, hogy én tisztán látom mindennek okát, és mélyen, oh! szívem legmélyéig érzem a megalázást.

Berta. Kedvesem, én mindezt előre láttam. Ákos meg volt győződve haláláról s hála a szerencsés műtétnek, tökéletesen felgyógyult. Új helyzete zavarba hozta, még nem találta belé magát. De ne félj, ez is meg fog jönni, csak légy okos és türelmes, mint eddig. Nem olyan könnyű egy Stomfayt megtörni, de nem is

lehetetlen. Két dolog bizonyos: Ákos szereti leányát, leányod szeret téged. Látod, a hajdani bölcsek csak egy pontra volt szüksége, honnan kiemelje sarkából a világot; nekünk két ilyen pontunk van — csak nem hiszed, hogy innen ki ne forgathassuk az egész Stomfay-családot?

Ágnes. Ah Berta! alig merem kimondani — de — de én gyermekemet is féltem —

Berta. Hogy elkapja őt is a hiúság, a család ősi betegsége, nemde? Ne félj kedvesem. Én is látom a jeleket, de nyugodt vagyok. Most még mámorban van, új helyzete mézes heteit éli, hadd tombolja ki magát... De ne féltsd őt, én bírom benne. Stomfay-vér ugyan, de a te nevelésed — és szeret téged — oh! csak abban ne kétkedjél soha egy pillanatra sem, hogy gyermeked téged szeret mindenek fölött a világon. (Meggisogítja Ágnes arcát és megcsokolja homlokát.) Ugy, úgy Ágnesem, légy nyugodt és bizzál. Vilmos is egészen más lesz, ha kikerül anyja befolyása alól.... Aztán, ha kell, itt vagyok én — a báróné — s úgy megtánczoltatom, hogy jobban sem kell... Nagyon sajnálom, hogy épen most kell az alföldre utaznom: tisztartóm nem tud boldogulni a haszonbérlelőkkel, magamnak kell rendet csinálnom köztük... De néhány hét múlva nálatok leszek — addig is írj szorgalmasan, tudósíts mindenről...

TIZENKILENCZEDIK JELENET.

ELÖBBIEK. MARGIT.

Margit. A papát szépen elhelyeztem íróasztala mellé s most itt vagyok. Kérem a búcsúcsókot.

Berta (megesókolja). Isten veled, kedvesem.

Ágnes (halkan). Azt hiszem, Berta, jó angyalom távozik veled e házból.

Berta (Margitra mutat, vigan). Hagyok itt helyettes angyalt... Hallod Margit! első gondod mindig a mama legyen.

Margit. Oh Berta! hát kell ezt nekem mondani?

Berta. Nem gyermekem, nem, áldjon meg az isten!... Ágnesem kísérel lakásomra, veled még lesz egy kis beszédem... (El Ágnessel.)

Margit (előre jő, a pamlagra ül, magában). Első gondom a mama legyen!... természetesen, ki vonná ezt kétségbe?... Vajjon mikor jön meg Vilmos anyja...? Nézzük addig ezt a családi albumot — az ő arc képe is benne van... (Lapozni kezd az albumban.)

HUSZADIK JELENET.

MARGIT. LIPÓCZY. BARNABÁS.

Lipóczy (kinyitja az oldalajtót s Barnabást lábujjhegyen kivezeti, sugva). Egyedül van — most hát rajta! Én addig megyek és elfoglalom az anyját, hogy meg ne zavarjon. Látod, fiam, kész vagyok elefántoddá lenni, csak hogy boldoggá tegyelek. Rajta hát!

Barnabás. Inkább leszek én az elefánt s maradj itt te.

Margit (felriad, fölkel). Ki van itt?

Lipóczy. Csak a fiam, Barnabás — mulass vele, angyali húgom — én már elenyésztem. (El.)

HUSZONEGYEDIK JELENET.

BARNABÁS. MARGIT.

Barnabás (lassan előre jő). Tudod Margit, miért hagyott veled a papa?

Margit. Miért Barnabás?

Barnabás. Kérlek, ne hívj engem Barnabásnak. Ki nem állhatom ezt a nevet. Családunk alapítója, az első Lipóczy — a ki akár esatlós is lehetett volna Szvatopluk királynát — Barnabás volt. Azóta a családnak egy tagja mindig ezt a nevet viseli — és a mostani nemzedékből én estem áldozatul. Pedig van vagy hatvanhat Lipóczy a világon. Legalább te ne szólíts így — nevezd röviden Barnának — igaz, hogy szőke vagyok — de így annál pikántabb lesz az ellentét.

Margit. Szívesen, kedves Barna!

Barnabás. Különben a papa nem azért hagyott itt, hogy ezt a genealogiai előadást tartsam. Oh nem! Azt parancsolta, hogy kérjem meg a kezedet... Meg ne ijedj — nem fogadok szót neki... Csak úgy mondom — a rokonok el szokták mondani egymásnak ügyesbajos dolgaikat — mi pedig rokonok vagyunk... Igaz, erről jut eszembe, a papa azt izeni, hogy csak a

negyedik fokban vagyunk rokonok, könnyű lenne dispencziót kapni... ha tehát egyéb akadály nincs... (Bágyadtan a pamlagra dől s kezeibe temeti arcát.)

Margit (hozzá megy és karjára teszi kezét). Szegény barátom, ki nem mondhatom, mennyire sajnállak.

Barnabás (felemelkedik, erőltetett jó kedvvel). Én is sajnállak, Margit. Nagyon jó férjet veszítettél bennem.

Margit (kezét nyujtva). De nyertem egy igaz barátot és jó rokont, úgy-e?

Barnabás. Az is csak valami. Legalább tegezhetlek s néha-napján meg is csókolhatlak... Ne félj, nem fogok visszaélni e jogommal — csak majd úgy a sátoros ünnepeken... Látod Margit, furcsa portéka az a szerelem. Az ember bolondozik, összebeszél tücsköt-bogarat — s egyszer csak a szívébe szúr valami, és szeretne a földre borulni, sírni és megharapni azt, a ki hozzá közeledik... Ne félj, most nem harapok... Ellenkezőleg, azt kívánom, légy boldog, — tiszta szívből kívánom.

Margit. Tudom, oh! tudom, hogy boldogságot kívánod.

Barnabás (fojtott fájdalommal, halkán). Jobban szerettelek volna ugyan én boldogítani — de hiába! ebben a dologban maga az akarat nem üdvözít.... Isten veled, Margit! Ha majd megint találkozunk, oda fenn, a regényes tótok hazájában, nem kell lesüt-nöd előttem szemedet, soha sem fogom eszedbe juttatni, hogy kétszer kértem meg a kezedet... Az igaz, most csak apai rendeletre történt... Mondd meg kér-

lek a papának, hogy teljesítettem parancsát s tudtadra adtam, hogy a negyedik fokban könnyen lehet dispencziót kapni, nagyon könnyen — alig kerül tizenöt forintba. Isten veled! (Erővel visszafojtja megindulását s gyorsan el a középén, az ajtóban összeütközve Lipóczyval.)

HUSZONKETTEDIK JELENET.

LIPÓCZY. MARGIT.

Lipóczy (Barnabás után kiált.) Hová rohansz, Barnabás?

Barnabás (visszakiált). A kosárkötőhöz. (Elrohan.)

Lipóczy (bejö az ajtón). Érttem... Szegény, szerencsétlen magzatom! (Szemét törli.) Bocsásd meg e hulló könyveket, hugócskám — ale én is apa vagyok — nem tehetek róla.

Margit (megindultan). Oh bácsi! az ön fia a legjobb, legnemesebb szívű ember a világon — és én nagyon, nagyon sajnálom őt. Isten önnel! (El.)

HUSZONHARMADIK JELENET.

LIPÓCZY (egyedül).

Sajnálod! E szerint nem akarsz felesége lenni... Milyen rossz izlése van ennek a leánynak. (Az ablak felé megy és kinéz.) Épen most állt meg Klára hintója a kapu előtt... Ohó! még nem teszem le a fegyvert — fiamat boldogítani kell! Higyjenek az emberek akármit, én csak fiam boldogságáért teszem... Soha ennél jobb parthiet nem csinálhatna az élehetetlen... Ezer szerencséje, hogy ilyen vállalkozó apja van...

Első dolog kihallgatni Klára beszédét Ákossal... Hallgatózni?.. Egy kataszteri igazgatóhoz nem illik ugyan, de az apának minden szabad. Már pedig én előbb voltam apa, mint kataszteri igazgató... (kinyitja a jobb oldalajtót; kívül csengetyű hallatszik). Épen jó — ez a szoba egészen el van hagyatva — ha rajtakapnak, azt mondom, hogy búcsúzni jöttem. (El.)

HUSZONNEGYEDIK JELENET.

ÁKOS. KLÁRA. VILMOS.

Ákos (gyorsan jö). Hallottam a csengetyűt — reménylem, ők lesznek. (György kitárja a középajtót. Klára és Vilmos belépnek. Ákos eléjük siet.) Isten hozott, Klára! Betegségem óta nem láttalak. (Klára, Ákos leülnek, Vilmos Klára háta mögött áll.)

Klára. Most is csak határozott kérésednek engedtem. Reménylem, nem veszed tőlem rossz néven, ha többé nem lépek házádba... Jól tudhatod, mi az oka...

Ákos. Mit jelent e beszéd? Nem mondta el Vilmos, miért kérettelek magamhoz?

Klára. Elmondta, de magad is be fogod látni, hogy abból nem lehet semmi — nem — nem, soha!

Ákos. Margit törvényes leányom — egész vagyonom az övé —

Klára. Hiszen a leány ellen még nem volna olyan nagy kifogásom. A te nevedet viseli, s a mint hallom, elég művelt s előkelő modora és hajlamai vannak... De az anyja.... Nem, nem, Ákos; ha te

betegségében, gyengült erővel, magad előtt látva a biztos halált, képes voltál egybekelni ez asszonnyal — tőlem nem kívánhatod, hogy e szerencsétlen rokonságot még szorosabbá tegyem és úgy szólván keblemre öleljem ezt a —

Ákos. Klára, ne szólj erről!

Klára. Mit! Fiam anyósa legyen ez az Ágnes — egy rangot foglaljon el házában velem! — és én elfogadjam termeimben, bemutassam vendégeimnek...! Nem, inkább meghalok. Sajnállak, Ákos, — bármennyire óhajtanám, hogy fiam vegye át a Stomfay-család főnökségét — de ily áron nem — soha!

Ákos. Vilmos lenne utódom mindenben — neki adnám át képviselői kerületeimet is... Aztán — a fiatalok szeretik egymást...

Klára. Ha Vilmos annyira megfélekednék magáról, hogy büszkeségét feláldozná szerelmének — ám tegye meg — attól a percztől megszűnik fiam lenni — a vagyon egészen az enyém, korlátlanul rendelkezhetem fölötte — igen, inkább kész lennék még egyszer férjhez menni...

Ákos. (Vilmosra tekint.) S neked semmi mondani valód nincs?

Vilmos (égre emelt szemekkel, fájdalmas arczczal vállat von s anyjára mutat). Soha sem vehetném lelkemre, hogy szegény anyám boldogtalan legyen egy második házasságban.

Klára. Hallottad! Vilmos sokkal jobban szeret

engem, hogysen akaratommal ellenkeznek. És sokkal jobban tudja, mivel tartozik nevének, családjának...

Ákos (fölemelkedik, bosszúsan). Ah! ez már valóban tulságos! Ez a gög már kiállhatatlan.

Klára (fökel). Te beszélsz így? Sajnállak... Az előtt te adtál jó példát mindnyájunknak — csak az a különbség, hogy mi következetesek maradtunk.

Ákos (visszaesik a pamlagra, leverten). Minden szép reményem oda van... Oh! miért nem haltam meg!

Klára (föleje hajlik). Hidd el *Ákos*, nagyon sajnállak, s éretted kész vagyok a legvégsőig menni... Halld tehát utolsó szavamat — családunk érdekében én sem idegenkedem e házasságtól, de csak úgy, ha leányod anyja ellen biztosítva leszünk. Ennek csak egy módja van — válj el tőle.

Ákos (felugrik). Mit mondasz!

Klára. Hiszen neked is terhedre van — miatta kell elzárkóznod a világtól... Ő sem érezheti magát jól e nem neki való körben. Egyezzel ki vele, elégítsd ki fényesen és küldd el jó messzire...

Ákos. Nem, ne szólj többet — ezt nem szabad tennem...

Klára. Ugy nincs többé mit keresnem e házban.

Ákos. Klára — gondold meg —

Klára. Hallottad utolsó szavamat...

Vilmos (megfogja *Ákos* kezét, érzékenyen). Kedves bátyám — szívem meg van törve — de első a fiui kötelesség.

Klára. Isten veled! (Karon fogja *Vilmost*, el.)

HUSZONÖTÖDIK JELENET.

ÁKOS. ÁGNES.

Ákos (sóhajtva). Semmivé lett életem legszebb reménye... (Ajtaja felé indul.)

Ágnes (gyorsan szemközt jö vele, megáll, félénken). Bocsáss meg, hogy oly türelmetlen vagyok — de — de — leányom boldogságáért... sikerült?

Ákos (bosszúsán). Semmi sem lesz belőle... Oly akadály lépett közbe, melyet nem háríthatok el...

Ágnes. Mi az?

Ákos. Eh! nem mondhatom meg... Hol van Margit?

Ágnes. Szobámban.

Ákos. Megyek, magam adom tudtára a szomorú hírt... Szegény gyermekem! Ő lesz mindnyájunk közt a legboldogtalanabb... (El.)

HUSZONHATODIK JELENET.

ÁGNES. LIPÓCZY.

Ágnes (magában, elmerengve). Ő lesz mindnyájunk közt a legboldogtalanabb... Milyen hangon mondta ezt... milyen tekintetet vetett rám — mintha én volnék az oka. (Szívéhez kap.) Ah! e sejtelem! Ha úgy volna.

Lipóczy (kilép az ajtón, komor ünnepélyességgel). Ugy van.

Ágnes. Ah! uram! mit jelent ez?

Lipóczy (komoran). Ne kérdezze, hogyan kerül-

tem ez ajtó mögé? Elég, hogy itt voltam s egész véletlenül mindent hallottam. Ugy van. E gőgös emberek — név szerint Klára és Vilmos — nem akarják önt, asszonyom, családjukba fogadni. Sőt borzalom! e női hüvelybe öltözött sárkány azt kívánta Ákostól, hogy váljék el öntől, hitese nejétől.

Ágnes (mintegy öntudatlanul). Váljék el tőlem!

Lipóczy. Ákos természetesen méltatlankodva utasította el e föltevést. Épen mint én tettem volna. (Ágneshez lép, érzékenyen.) Kedves sógorasszony! ne búsuljon, van még több nemes család, mely örömmel diszítné fel önt az anyósi koronával. Magam is tudok egy ilyent, mely ha nem is oly dúsgazdag, de régibb a Stomfay és Komlóssy családoknál együtt véve. Fojtsa el leánya szívében e méltatlan szerelmet — az anyának nagy hatalma van gyermeke fölött — s fordítsa hajlandóságát ama család felé, mely a leánynyal együtt anyját is örömmel ölelné keblére. Ime, így! (Megöleli Ágnes.) Megengedi, ugy-e? Rokoni érzelmeim egészen erőt vettek rajtam. (Sirva fakad.) Vigasztalódjék sógorasszony s ne feledje, hogy a Lipóczyak karjai mindig ki vannak tárva ön előtt. (Megsókolja Ágnes kezét s el a közepén.)

HUSZONHETEDIK JELENET.

ÁGNES (egyedül).

Igaz tehát — jól sejtettem — én vagyok az oka. — Gyermekek, édes gyermekek! ha tudnád...! Miért nem halhatok meg... mire jó még az én életem itt

e földön...? Oh Berta, egyetlen jó szellemem, miért hagytál el épen ez iszonyú pillanatban? Kitől kérjek most tanácsot...? Kitől...? (Mindkét kezével erősen szívéhez kap.) Szívemtől — az anyai szívtől — az meg fogja mondani, mit tegyek... (A pamlagra roskad és az asztalra hajtja arcát.)

HUSZONNYOLCZADIK JELENET.

ÁGNES. MARGIT.

Margit (lassan, szomorúan jő, Ágneshez megy és vállára borul). Oh anyám!

Ágnes (halkan.) Tudod már?

Margit. Tudom.

Ágnes. És nagyon boldogtalan vagy?

Margit. Oh nagyon!

Ágnes (félénken.) Mit mondott atyád? Mi az oka?

Margit. Azt mondta, hogy fontos családi körülmények nem engednek Vilmos nejévé lennem... Szegény papa! ő is olyan rosszkedvű volt... Oh azok a családi körülmények! Miattok kellett oly sokáig elválva élnünk atyámtól — és most, mikor már együtt volnánk, mikor minden meglehetne, hogy boldogok legyünk — rang, vagyon — most megint ezek a fontos családi körülmények szakítanak el attól, a kit szeretek. (Türelmetlenül.) Oh istenem! micsoda család hát ez a mienk, hogy minduntalan fontos körülmények merülnek föl benne! Te sem ismered, anyám?

Ágnes (fájdalmasan összerezzen). Nem, gyermekem, nem ismerem.

Margit. Ha legalább tudnám, mi az? De nem, senki sem szól — csak hallgatnak és szomorkodnak... Pedig, ki tudja, tán én segíthetnék rajta legkönnyebben...? Istenem! milyen gyengék az emberek! egy kis akadálytól mindjárt visszarettennek... Ha útban áll, mért nem mozdítják el?

Ágnes (lassan lehajtja fejét, megfogja Margit kezét és megcsókolja).

Margit. Anyám! az égre! mit téssz?

Ágnes (elfojtott zokogással, Margit kezére hajtva fejét). Bocsáss meg, oh! bocsáss meg, gyermekem!

Margit (ijedten). Mit beszélsz anyám? Mit bocsássak én meg neked?

Ágnes (fölemeli könnyes arcát). Nem tudom — nem tudom, mit beszélek... De úgy fáj értted a szívem, ... úgy szeretném megnyihitni szenvedésedet!

Margit. (Ágnes keblére hajtja fejét.) Tudom, anyám, tudom... oh! ha rajtad állna! Ki enyhítné meg gyermeke fájdalmát, ha nem az édes anya?

Ágnes (hirtelen kiegyenesedik, megtörli szemét, hátrázott hangon). Igazad van! Isten adta ajkadra ezt a szót! Most már világosan látom magam előtt utamat...

Margit. Ah anyám! tudsz valamit?

Ágnes. Semmit, semmit sem tudok, csak azt az egyet, hogy neked boldoggá kell lenned. (Hevesen magához öleli Margitot.)

HUSZONKILENCZEDIK JELENET.

ELŐBBIK. ÁKOS.

Ákos. Készüljetek az útra, félóra múlva indulunk.

Ágnes (magában). Félóra! elég időm van még!

(Margithoz.) Hagyj magamra atyáddal, beszédem van vele.

Ákos. Velem?

Ágnes. Nagyon sürgős. Távozzál, gyermekem, vedd fel addig úti ruhádat.

Margit (sugva). Értem, anyám! Kezedbe tettem boldogságomat; tudom, hogy a legjobb helyen van ott

Ágnes. A legjobb helyen. Siess, gyermekem.
(Margit el.)

HARMINCZADIK JELENET.

ÁKOS. ÁGNES.

Ákos. Nem halaszthatnád későbbre a beszédet? Most jobb volna az útra készülnöd.

Ágnes. Nem szükséges, nem utazom veletek.

Ákos. Mit mondasz?

Ágnes. Nincs időm hosszas magyarázatra. Mindent tudok. Tudom, hogy Margit boldogságának azt a föltételt szabták, hogy elválj tőlem. Te nem akartad elfogadni — ezt köszönöm neked... De meg fogom tenni én... Ennyi az egész.

Ákos. Hogyan! válni akarsz?

Ágnes. Oh! nem a törvény előtt, erre a botrányra nincs szüksége gyermekünknek. Elintézhetjük a dol-

got békésen, titokban. Elmegyek lakni, messzire, talán a külföldre. Van miből megélnem, nem fogok szégyent hozni nevedre.

Ákos. Nem, *Ágnes*, ezt az áldozatot nem fogadhatom el tőled.

Ágnes. Nem értted teszem, hanem gyermekem boldogságáért. Ez hozott össze mindkettőnket halálos ágyadnál, ennek kell most szétválasztania. Azt hiszed, elfogadtam volna máskép kezedet? Oh! nem. Bennem is van büszkeség... De ha te megtörted büszkeségedet, én is feláldozhatom a magamét — gyermekünkért. Az ő boldogsága kívánja most, hogy elmenjek. Megyek hát — s ezzel vége.

Ákos (megrendülve). De gondold meg, *Margit* soha sem egyeznék bele.

Ágnes. Nem fogja megtudni soha. Tőle csak úgy búcsúzom el, mintha rövid időre távoznám. Majd keresek valami ürügyet. Aztán időről-időre levelet írok neki — a távolból — s mindig fogok újabb, meg újabb ürügyet találni. Ne félj, az anyai szív nagyon leleményes... S ha majd férjhez megy, új élete, új szerelme lassankint el fogja szoktatni emlékemtől... Reménylem, hogy nem feled el; de meg fogja szokni távollétemet — nyugodtak lehettek. Megjött már életében az a forduló pont, melynél az anya harmadik helyre lép gyermeke szívében. Régóta kész vagyok erre, könnyen el fogom viselni... Férje, gyermekei úgy be fogják tölteni életét, hogy anyja emléke nem lesz több előtte, mint egy arczkép a falon. És most ne beszéljünk többé

róla. Mindent meggondoltam, elhatározásomat meg nem ingatja semmi a világon... Vilmos anyjának megmondhatod, hogy bízhat szavamban — ez életben nem fog velem találkozni soha... Vagy tán még jobb lesz, ha megírom neki — igen — várj, azonnal meglesz, egy pár sor az egész... (Gyorsan az asztalhoz ül és írni kezd.)

Ákos (nagy benső küzdelem után háta mögé lép s vállán keresztül az írásba tekint). *Ágnes* — ismételve kérlek, gondold meg —

Ágnes. Eh! mondtam már, hogy gyermekem boldogságáért teszem. (Átadja az írást *Ákos*nak.) Olvasd át; elég jó-e, elég megnyugtató?

Ákos (hosszasan az írátra szegzi szemét, *Ágnes*re néz s megfogja az írást, mintha szét akarná tépni — megáll, elgondolkozva, összehajtja és zsebébe teszi. Halkan). Talán jobb lesz így mindnyájunkra.

Ágnes. Ugy van. Bizonyára jobb lesz. *Margitot* nem félttem; eléggé szereted, hogy nyugodtan nálad hagyhassam... Kérd meg *Bertát* is, hogy legyen helyettem anyja; majd én is irok neki. Az ő gondoskodásában teljesen megnyugszom... Kérlek, óvjátok *Margitot* a meghüléstől; kis korában tüdőgyuladása volt — azóta soha sem engedtem nagyon hideg vizet inni... És ha lovagolni kell tanulnia, kérlek, vigyázzatok rá — legyen mindig valami megbízható ember mellette...

Ákos. Légy nyugodt, soha sem engedem el oldalam mellől.

Ágnes. És vigyázzatok, soha se tudja meg, miért kellett távoznom. Megmérgezhethné egész életét... És ha meghaltam, engedjétek, hogy meglátogassa egyszer síromat. (Hirtelen elfordul s erővel visszafojtja megindulását.)

Ákos (szembe kerül vele). Látod, látod, nem fogja elbírní erőd.

Ágnes (gyorsan megtörli szemeit). Eh! nagyon gyorsan jött ez elhatározás, nem szokhattam még hozzá... Ne félj, majd erősebb leszek... Csitt! jön már.

HARMINCZEGYEDIK JELENET.

ELŐBBIEK. MARGIT.

Margit (útiasan öltözve). En már készen vagyok. (Sugva *Ágneshez*.) Nos?

Ágnes (fenn). Gondoltam, hogy félreértés volt. Légy nyugodt gyermekem, csupán vagyoni kérdés az egész; de már rendbehoztam a dolgot atyáddal. Meg fog nyugodni abban, a mit Vilmos anyja kikötött.

Margit (örömmel). Igazán? Oh milyen boldog lettem egyszerre! (Megcsókolja *Ágnest*, azután megfogja *Ákos* kezét.) Ejnye, papa, hát csak ez volt az a fontos családi körülmény? Ezt ugyan nekem is megmondhattad volna. No de nem pirongatlak, te vagy azért a legjobb papa a világon.

Ákos (hirtelen). Egyedül hagylak anyáddal, búcsúzni akar tőled. (Gyorsan el.)

HARMINCZKETTEDIK JELENET.

ÁGNES. MARGIT.

Margit. Búcsúzni? Mit jelent ez, anyám? Hát te nem jössz velünk?

Ágnes. Igaz, csaknem elfeledtem. Épen az előbb kaptam tudósítást, azonnal régi lakhelyünkre kell utaznom.

Margit. Oh be kár! és miért kell oda utaznod?

Ágnes. Valami kellemetlen per — kis házunk miatt, a hol gyermekkorodat töltötted — a hol olyan boldogok voltunk.

Margit. Ezt a kedves házat akarják elvenni? A rossz emberek! De hát miért nem küldesz mást helyetted? Családi ügyvédünket...

Ágnes (hirtelen). Személyesen idéztek meg — ez a törvény. (Magához öleli Margitot.) Jer, hadd nézzek jól édes arczodba, hadd merüljek el szép szemed világában... (Hosszasan nézi.) Most először válunk el egymástól — eddig még minden este megcsókoltalak, mikor aludni mentél.

Margit. Vedd ki hát most részedet előre. (Többször megcsókolja.)

Ágnes (ismét maga elé tartja Margitot s hosszasan néz arczába. Halkan). Bánatos perczeimben hányszor kerestem vigasztalást szelid szemedben, mosolygó ajkadban! Emlékszel-e? Mikor búsan ültem a vén hársfa alatt s varrásomra húllt a könyvem — lassan hátam mögé lopóztál, megöleltél —

Margit. És addig simogattam arczodat, addig töröltem könyes szemedet, a mig ismét mosolyogtál, újra vidám lettél... Látod, épen mint most. (Átfonja Ágnes nyakát s arczát simogatja, szemét törli.)

Ágnes. Így, így gyermekem! Oh milyen jól esik!
(Kinosan fölemeli fejét s mosolyogva néz Margitra.)

Margit. Látod, már mosolyogsz — épen úgy, mint akkor.

Ágnes (önfelelt mohósággal). Tovább, tovább — simogass még — hadd érezzem kis kezedet... Milyen puha, milyen édes, mintha most is bölcsődből nyujtanád felém. (Margit kezére hajol.) Látom, látom, mintha most is ott csókolnám... (föltökint). Ej! ej! Margit, hát te sirsz?

Margit. Nem tehetek róla, oly hirtelen jött. Nem így szoktattál te engem anyám. (Átöleli és szemébe néz.) Este a te szelid éneked álltatott el, hajnali álmomból csókod ébresztett föl.... Nem mondtad akkor, hogy ez nem tart így örökké. Azt hittem, soha, soha, még egy napra sem fogunk elválni.

Ágnes. Meg kell lenni, gyermekem; fontos érdekek kívánják.

Margit. Úgy hát siess vissza minél előbb.

Ágnes (eröltetett vidámsággal). Bizonyára! — hogy ne sietnék boldogságodat látni? Hiszen a te boldogságod — az nekem legdrágább ezen a világon... Hallod? a legdrágább! Légy jókedvű, lásd, én milyen vidám vagyok... (Margit csomagjait gyorsan fölszedi s egymásra rakja. Mohón, szagztatott hangon.) Szedjük össze

gyorsan — a te ruháid ezek, mindig én tartottam rendben ruháidat... Vigyázz egészségedre — ne igyál hideg vizet — atyádnak is szoltam... Ah! az ékszeres tok... (kinyitja). Nézd, hogy villog e drágakő — milyen szép fogsz lenni...! Miattam ne búsulj — mi ez a rövid válás?

Margit (könyezve Ágnes keblére hajtja fejét). Bármi rövid, mégis csak válás.

Ágnes (kibontakozik Margit karjaiból, ideges vidámsággal). Ne sirj bohó gyermek! Ej, egészen összegyürted ezt a szép ruhát... Jer, hadd igazítsam meg. (Ruhafodrait simogatja, s ruháját észrevétlenül hirtelen megcsokolja.) Milyen szépen áll a ruhád — én nem tudtam ilyen szabni... Jer, felkötöm kalapodat... haha! milyen szórakozott vagyok — majd hogy megfordítva tettem föl — (megigazítja a kalapot) — emlékszel-e? akkor is így jártam, mikor először vittelek templomba — a nagy sietségben — most is nevetethnék, ha eszembe jut. (Hirtelen kitörő kétségbeeséssel.) Ne sirj Margit! az irgalmas égre, ne sirj!

Margit. Nem sirok anyám — nehéz bár a válás, elviselem, úgy sem tart sokáig... Nem, nem, anyám, nézd, nem sirok — várni fogok rád és imádkozom értted — úgy a hogy te tanítottál — (összetett kezekkel). Én istenem, add, hogy anyám bennem találja boldogságát.....

Ágnes (magában, kinosan). Ne tovább! ne tovább! (Hevesen megüti a csengetyüt, aztán a balajtóhoz rohan s bekiált.) Ákos, siess! itt az indulás ideje! (Ingadozva,

magában.) Istenem! csak egy percznyi erőt! (György és Marcsa jönnek s a csomagokat kezdik szedni. Ágnes oda siet s mohón segít nekik.) Vigyázzanak — ez a leányomé — el ne hagyjanak valamit — hát te Margit nem is gondolsz kincseiddel? (Kiejti a csomagot kezéből s kitörő zokogással Margit keblére roskad.) Gyermekem! drága gyermekem!

HARMINCZHARMADIK JELENET.

ELŐBBIEK. STANCI. ÁKOS. LIPÓCZY. BARNABÁS.

Stanczi (nagy kalappal, kezében napernyő, gyorsan jő). Siessünk, a koci már itt van. (A cselédekhez.) Hozzatok mindent utánam.

(*Stanczi, György, Marcsa* el a középén.)

Ákos (az ajtóban állva marad).

Margit. Anyám, anyám, nem hagylak el, én is veled megyek!

Ágnes (fölemelkedik, nyugodtan). Mit gondolsz gyermekem? Hát atyád? Nem lehetne el nélküled s őt kimélnünk kell — nem rég gyógyult meg... Ah! itt van már... (*Ákoshoz siet, halkán.*) Siessetek — elég volt már!

(*Lipóczy, Barnabás* jönnek a középén s félrevonulnak.)

Lipóczy (halkán). Majd meglátod, mindent rendbe hoztam.

Ákos (halkán *Ágneshez*). Gondold meg — még nem késő.

Ágnes (indulatosan). Eh! itt az indulás ideje! siess már, ne kinozz!

Ákos (megfogja kezét). Élj boldogul! Margit, csókold meg anyádat és jer. (Lassan az ajtóig megy.)

Ágnes (megöleli Margitot). Ne sirj gyermekem; lásd, én mily nyugodt vagyok. (Ákoshoz vezeti, halkán.)
Ime, átadom neked, légy mindig jó atyja.

Ákos (hirtelen). Isten veled! (Gyorsan el Margittal.)

HARMINCZNEGYEDIK JELENET.

ÁGNES. BARNABÁS. LIPÓCZY.

Ágnes (az ajtóból hosszan néz a távozók után, aztán lassan előre jön a pamlagra rogyva, csendes sirással kezeibe temeti arcát.)

Barnabás (melleje térdel). Asszonyom, engedje meg, hogy úgy osztozzam fájdalmában, mintha fia volnék. (Lipóczy a háttérben szemét törli.)

(Kívül kocsizörgés hallatszik.)

Ágnes (felugrik, feszülten figyel a zajra, az ablakhoz rohan, sikoltva). Gyermekem! (felrántja az ablakot, kiáltani akar, visszatántorog). Megtörtént...! (Alétan összeroskad, Barnabás és Lipóczy felfogják.)

Barnabás. No papa, ezt ugyan szépen rendbe hoztad.

A függöny legördül.

HARMADIK FELVONÁS.

(Nagy terem a Stomfayak ősi kastélyában. Mindkét oldalon ajtók, a háttérben veranda, mely kertre nyílik. Ódon bútortat. A falakon ősi arczképek.)

ELSŐ JELENET.

STANCZI. IDA. KÁZMÉR.

(Stanczi az asztal mellett áll, kezében hosszú irott jegyzék. Ida és Kázmér az asztal mellett ülnek s apró négyszögű papírszeletekre írnak.)

Stanczi. Minden nevet felírtatok? Jó... A nagyfejűekkel készen vagyunk — a többiek tányérára nem jön czédula; üljön mindenki oda, a hol helyet kap Kázmér, te az asztal végére ülsz.

Kázmér. Ott is Stomfay Kázmér maradok.

Stanczi. Szedjük már rendbe a czédulákat. (Idához.) Hát a te vőlegényed számára ne tartsunk föl helyet? (A következő párbeszéd alatt mindhárman a papírszeleteket rendezik)

Ida. Nem jöhet el, a fővárosba kell utaznia.

Kázmér. Hogy is tudtad egy közönséges tanár kezét elfogadni — te — egy Stomfay-leány?

Ida. Mert szeretem és becsülöm.

Stanczi. Aztán nemes fiú és bizony jobb módja

van, mint akárhány tönkrejutott kastélyos földes urnak.

Kázmér. Mindegy, én mégsem mennék hozzá.

Stanczi. Hát ki kívánja, hogy hozzá menj?... Rendben vannak a czédulák? Jó. Adjátok ide. (Átveszi a czédulákat.)

MÁSODIK JELENET.

ELŐBBIEK. FORRÓ.

Forró. Jó reggelt! Beszélhetek Ákos ő nagyságával?

Stanczi. Nagyon rosszkor jött, fiskális ur. Ma nagy vendégeket várunk, és sokat — deputáció jön Ákoshoz a követválasztás dolgában — nem tudom, jut-e hely az asztalnál az ön számára?

Forró. Nem is ebédre jöttem. Itt voltam a báróné ő méltósága kastélyában, s ő küldött át bizonyos izeenettel...]

Stanczi. Ah! megérkezett már a báróné? Reménylem, ő is átjön a nagy ebédre... fényes diplomatikus ebéd lesz; estére meg Vilmos kézfogója Margittal — nagy vacsora — van is annyi dolgom, hogy a fejemet sem tudom már... Ida, jer velem...

Forró. De hát Ákos ő nagysága...?

Stanczi. Még nem jött ki szobájából. Várjon itt rá. Én megyek toillettet csinálni... Adieu! (El Idával, ki Forrónak kezét ad.)

HARMADIK JELENET.

KÁZMÉR. FORRÓ.

Kázmér. Megengedi, hogy becses társaságában maradjak? oh! megengedi?

Forró. Kérem, szerencsémnek tartom.

Kázmér. (Forró kezét szorongatva.) Talált már valami hivatalt számomra? Méltóztatott megigérni, hogy betesz valahová; mióta kis hivatalomat elvesztettem egy szerencsétlen baleset, illetőleg örvendetes gyógyulás következtében, azóta nem tudtam bejutni sehová sem. Egyedül még csak tekintetességben van utolsó reményem.

Forró. Nagyon sajnálom! minden lehetőt megtettem, de sokkal csekélyebb egyéniség vagyok, hogysem befolyásom lehetne az irányadó körökben. Fájdalom! többé semmi reményt sem adhatok...

Kázmér (büszkén). Úljön le, fiskális úr! Ákos bátyám sokáig várat magára. (A veranda felé megy.)

NEGYEDIK JELENET.

ELŐBBIK. ÁKOS.

Ákos (lassan, lehajtott fővel, elgondolkozva jön, magában). Még most sem jött levél — megfoghatatlan... Szegény asszony! ha valami baja történt volna. Ah! ez a nyugtalanság! (*Kázmér* köhög. *Ákos* föltekint.) Ki van itt?

Kázmér. Stomfay Kázmér.

Ákos. Megjött már valaki a vendégek közül?
(Csenget.)

Kázmér. Meg. Először is megjöttem én.

Ákos (bosszúsan). Azt látom.

Ö T Ö D I K J E L E N E T.

ELŐBBIEK. GYÖRGY.

György. Parancsol nagyságod?

Ákos. Megjöttek már a levelek?

György. Még semmi sem jött.

Ákos. Még sem!... Mihelyt levél jő számomra vagy leányomnak, azonnal hozd utánam, bárhol leszek.

György. Parancsára, nagyságos ur! (El.)

Kázmér. Most jut eszembe, hogy a fiskális is megjött.

Forró (a háttérből előre jő). Szolgálatára, nagyságos uram.

Ákos. Itt van barátom? Mért nem szólitott meg?

Forró. Vártam, míg nagyságod kegyes lesz észrevenni. Ugysem járok valami sürgős dologban. Csupán a báróné izenetét hozom, hogy nemsokára átjön kastélyából és szeretne nagyságoddal azonnal találkozni négyszem közt.

Ákos (megdöbbenve). Hogyan! megjött már a báróné?

Forró. Tegnap este.

Ákos (magában). Milyen korán! Ah! mily félénk lettem. Szinte rettegek e találkozástól. (fenn). Köszönöm, Forró; nagyon fogok örülni a báróné látogatá-

sának... Ha előbb meg talál érkezni, mondja meg, hogy kilovagoltam — leányomat kísérem rendes reggeli sétalovaglásán — (magában, elmerengve). Megigérttem anyjának, hogy soha sem bocsátom el oldalam mellől. (Hirtelen.) Isten önnel, Forró! (Gyorsan el.)

Forró. Így hát én is visszasiethetek a bárónéhoz. Van szerencsém magamat ajánlani.

Kázmér (büszkén, hátratett kezekkel). Szervusz! (félre). Ettől már nincs mit várnom. (Forró el.)

H A T O D I K J E L E N E T.

KÁZMÉR (egyedül).

Az én kedves Ákos bátyám, úgy látszik, mintha menekülne a báróné elől. Oh ezek a gazdag rokonok! Nem tudnak hová lenni a sok pénztől és nagy uraságtól, s mégis majd felfalják egymást. Csak rajta! Egyétek meg egymást; én el nem pusztulok. (Az arczképekhez fordulva.) Dicső ősök! kik neveteket és rangotokat reám, pénzeteket pedig másokra hagytátok — bízattok bennem, legmostoháiban ellátott dédunokáiban! (Körülnéz.) Most magam képviselem az egész családot. Bár jönnének a vendégek; milyen méltósággal tudnám fogadni őket itt, őseim arczképcsarnokában. Így ni! (Méltóságos tartást vesz, fejét büszkén föl emeli, az arczképek felé.) Nagy ősök! méltó vagyok reátok!

HETEDIK JELENET.

KÁZMÉR. LIPÓCZY. DÉNES.

Dénes (megáll az ajtóban, bámulva). Hát téged mielt? Megbolondultál vagy komédiát játszol?

Kázmér. Ne háborgassatok! őseimmel beszélek.

Lipóczy. Bizony jobban tennéd, ha az adófelügyelővel beszélnél, hogy nevezzen ki végrehajtónak.

Kázmér. Mintha nem beszéltem volna vele legalább harminczhatszor. Mindig csak azt feleli, hogy a helyem már be van töltve. Furesa! hát mért nem csapja el azt az embert, hogy helyet csináljon nekem? De ide jutottunk már! Semmit sem adnak a régi családokra. Ti magatok is, pedig rokoniaim vagytok, mégsem akartok betenni egy kis hivatalocskába.

Dénes. Én nem vehetem semmi hasznodat.

Kázmér. Hát neked ugyan ki veszi hasznodat? Mégis szolgabíró vagy. Aztán itt van Lipóczy sógor, kataszteri igazgató, de azért eszébe sem jut, hogy megtegyen becselő-biztosnak.

Lipóczy. Mikor még egy összeadást sem tudsz megcsinálni.

Kázmér. Mintha a többiek tudnának!

NYOLCZADIK JELENET.

ELŐBBIEK. STANCI.

Stanczi (rikító, izléstelen díszszel öltözve, gyorsan jő). Porfelhők látszanak mindenfelől — jönnek már a vendégek. — Te Kázmér, siess a kapuba és lesd ott a megérkezőket. Te vagy a család legutolsó tagja.

Kázmér. Isten neki! részesítsük hát őket a legnagyobb megtisztelésben. (El.)

Dénes. Hát kártyaszobáról és kártyaasztalokról gondoskoddál-e?

Stanczi (kitár egy oldalajtót). Minden fel van állítva. Csupa új kártya — francia és magyar —

Lipóczy. Reményelem, a sligoviczáról nem feledkeztél meg — első a papramorgó —

Stanczi (büszkén, egy másik oldalajtót kitárva). Ime a buffet. Nézz oda és ne taníts engem! Itt nőttem fel e vidéken — én ismerem legjobban az elegáns társaság szokásait... Ah! az ajtó nyílik... jönnek már... Csak Barnabás.

KILENCZEDIK JELENET.

ELŐBBIK BARNABÁS.

Barnabás. Fájdalom! csak Barnabás... Jó reggelt, papa!

Lipóczy. Megjöttél valahára? Hol jártál két hét óta, hogy hírt sem adtál magadról? Igazán, azt sem tudom, megtépázzalak-e vagy sírva szorítsalak atyai keblemre?

Barnabás. Szoríts sírva atyai kebledre, az kevesebb fáradságba kerül. (Nyakába borul, sugva.) A szegény Ágnestől jövök.

Lipóczy. Ah! hol van, mit csinál?

Barnabás. Csitt! majd később... Itt van már a báróné?

Lipóczy. Azt is tudod, hogy már hazajött az alföldről? (félre). Kezdem hinni, hogy ennek a fiúnak van legtöbb esze a családban — utánam.

TIZEDIK JELENET.

ELŐBBIEK. ZOBRAJ. CSEPCSEYNÉ. KOPORÓCZY. VÁRVAYNÉ.

Férfi és növendégek.

(Az idősebb férfiak attillában, az ifjabbak szalonöltözetben, a nők túlzott, izléstelen díszszel.)

Zobray (idős ember, fényes díszmagyar-öltözetben. Tótos kiejtéssel beszél). Itt vagyok, első vagyok, legnagyobb urnak illik mindig legelsőnek lenni. Jó napot, lelkecském, nagyságocskám, jaksemáj, hogy van? (Kezet ad *Stanczinak*.)

Stanczi (mély bókkal). Mindig jól, ha méltóságodat láthatom.

Zobray. Ubi est lieber Ákos barátunk?

Stanczi. Kilovagolt a gazdaságba, de tüstént visszajő. Méltóztassék addig is itthon érezni magát. (A többi vendégeket fogadja, általános kézfogás, ölekezés.)

Zobray. (Dénes vállát veregetve.) No szolgabírócskám, jaksemáj, hogy állunk kerületben — tótockákkal? mi?

Dénes. Egytől egyig velünk szavaznak, méltóságos uram.

Lipóczy. (Barnabáshoz.) Gyere hamar, hadd mutassalak be, ez a legbefolyásosabb ur az egész megyében. (*Zobrayhoz* viszi *Barnabást*.) Engedje meg, méltóságod, hogy bemutassam fiamat, *Barnabást*.

Zobray. Szervusz Lipóczy! Hát ez a fia? Szép, szép. (Kezet ad Barnabásnak.) Én Zobray Zeno vagyok, kamarás — saepius országos képviselő — olim alispán — most lótenyésztési és adófelszólam—lam—lási bizottság elnöke. Hát maga mit csinál, barátocskám?

Barnabás. A méltóságod kezét fogom.

Zobray. Nem azt értem; de úgy másképp mit csinál — mi a hivatala..?

Barnabás. Ügyvéd vagyok — per nélkül.

Zobray. Csak? Semmi egyéb? No, no, amice, majd meglátjuk — beteszszük kataszterbe — papácskához — szervusz! (Elfordul s a többiek közé vegyül.)

Barnabás. No papa, most már biztosítva van a jövőm.

Lipóczy (bosszúsan). Érdj a pokolba! Többé már egy nagy úrnak sem merlek bemutatni.

Barnabás. Hagyd el papa, olyan kedvémben vagyok, hogy tánczolni szeretnék.

Lipóczy. Na hát tánczolj a fejed tetején, de engem többé ne bosszants! (El a buffetbe.)

TIZENEGYEDIK JELENET.

ELŐBBIEK. KÁZMÉR.

Kázmér. (Stanczihoz megy.) Több hintót nem látok az úton. Reménylem, most már én is rangbeli társaim közé vegyülhetek. Olyan szomjas vagyok, mint a kutya.

Stanczi (sugva). Csak le ne idd magadat. (fenn Zobrayhoz). Méltóságod — ha talán egy kis frissítőt

parancsolna — (a többiekhez). — Kérem, uraim — e szobában vannak a frissítők.

Zobray. Jó lesz, diktációra úgyszólván kell készíteni torkomat, én vagyok deputáció vezére és szolnoka. Menjünk frissítőzni!

Kázmér. Engedje meg méltóságod, hogy én legyenek kalauza, oh! engedje. (Kitárja az ajtót Zobray előtt, mindketten el a szobába.)

Dénes. Hát egy kis szolid makaóra ki tart velem? Hogy meg ne únjuk a várakozást.

Koporóczy. Pompás gondolat. Én adom a bankot! Jerünk, uraim! (Több úr kiválik a társaságból s Dénessel és Koporóczyval el a kártyaszobába. Barnabás a verandára megy s letekint a kertbe. Stanczi és a nők egy csoportban.)

TIZENKETTÉDIK JELENET.

ELŐBBIEK. IDA.

Stanczi (sugva a nőkhöz). Ennek kellett volna Ákost örökölnie és Vilmos nejévé lenni. (fenn). Jer ide, húgom, régi ismerőseid vannak itt.

Ida. Isten hozta!

Csepceyné (megöleli). Szegény leány!

Várvayné (megöleli). Vigasztalódjál, kedvesem, a férfiak mind egyformák. (A többi nők is szánakozva megölelik Idát, ki bámulva fordul Barnabáshoz s azzal tovább megy.)

Ida. Mit sajnálkoznak rajtam ez asszonyosságok?

Barnabás. Hallottad, azért, hogy a férfiak mind egyformák. Elhíheted nekik, bő tapasztalásuk van.

TIZENHARMADIK JELENET.

ELŐBBIEK. VILMOS.

Vilmos. Hölgyeim, uraim, van szerencsém önöket üdvözölni.

Stanczi. Ah! itt van a nap hőse! (Férfiak, nők mind Vilmos körül tolongnak és melegen üdvözlik.)

Vilmos. Hol van Margit?

Stanczi. Kilovagolt atyjával, de nemsokára visszatér. A vendégek már mind együtt vannak.

Vilmos. Kivéve anyámat, ki csak délre jöhet át. (Észreveszi Barnabást és Idát, hozzájok siet.) Ah! Barnabás, nagyon szép, hogy te is eljöttél. (Kezét nyujt.)

Barnabás (nem fogadja el kezét). Valóban gyönyörű idő van.

Vilmos. Barnabás, én mindent elfeledtem — nézd, kezemet nyujtom feléd.

Barnabás. Rövidlátó vagyok... De igaz, ha már itt állsz, kinyujtott kézzel, kívánj szerencsét Idának. Talán nem is tudod, hogy menyasszony?

Vilmos. Valóban?

Barnabás. Biz ezt én is rossz néven veszem tőle. A helyett, hogy halálra búsulná magát a kitünő ifjuért, aki cserben hagyta, mikor megtudta, hogy semmi vagyont sem kap vele — képzeld ezt a szívtelenséget! — beleszeret egy közönséges fiatal emberbe, a ki képes őt nőül venni csupa szerelemből, pénz nélkül. Oh Ida! ez valóban nagy hálátlanság volt tőled ama kitünő ifjú iránt.

Ida. Kérlek, Barnabás, légy kiméletesebb.

Vilmos. Hagyd el Ida, én értem őt és megbocsátok neki. (Méltósággal tovább megy s a vendégek közé vegyül.)

Barnabás. Tessék! ezzel a méltóságos ostobaságával megint kisiklott a kezem közül! És ilyen emberbe szerelmes minden leány.

Ida. És kiábrándul belőle mindenki. Boldog, a kinél nem jön későn a kiábrándulás. Szegény Margit!

Barnabás (komoran). Nem Margitról akartam beszélni. (Tovább sétálnak.)

TIZENNEGYEDIK JELENET.

ELŐBBIK. — ÁKOS.

Ákos. Isten hozta, kedves vendégeim, nagyon sajnálom, hogy nem fogadhattam azonnal — nem voltam itthon. (Mindegyikkel sorba kezét fog. Stanczihoz.) Zobray és a küldöttség itt van-e már?

Stanczi. Egyik részök a buffetben, a másik a kártyaszobában.

Ákos. Ne háborgassuk őket, jó helyen vannak. (Vilmoshoz, kezét nyujtva.) Isten hozott, fiam. Margit is azonnal itt lesz, csak átöltözik a lovaglás után.

Vilmos. Addig is égő vágygyal számlálom a pillanatokat.

Barnabás (halkan Idához). Ezt a szép mondást a »szerelmi levelező«-ből tanulta. (Mindketten a verandára ülnek. A vendégek közül néhányan a mellékszobákba men-

nek, mások onnan kijönnek. Mindnyájan a terem háttérében csoportosulnak. A terem eleje egészen üres.)

Ákos (előre jő, magában). Még mindig semmi tudósítás s a gyermek ma is kérdezte anyját... Ha sejténé! miként nézhetnék ártatlan szemébe?... (Észreveszi a belépő Bertát.) Ah! Berta... csak most ne hagyjon el erőm.

TIZENÖTÖDIK JELENET.

ELŐBBIEK. BERTA.

Berta (gyorsan jő; a vendégekhez, kik üdvözölve körülfogják). Jó napot, jó napot! kérlek kedveseim, én ne zavarjam mulatságtokat. (*Barnabáshoz, sugva.*) Megvan?

Barnabás (halkan). Minden rendben van.

Berta. Jó! Foglald el ezeket, míg Ákossal beszélek. (fenn). Vilmos, karodat kérem.

Vilmos. Ah! báróné! ez a kitüntetés! (*Berta Vilmossal karonfogva Ákoshoz megy a szin elejére, ki mozdulatlanul áll helyén. Barnabás ezalatt halkan beszél a jelenlevőkkel, kik mind a verandára gyűlnek.*)

Berta (megragadja Ákos kezét, fojtott hangon, izgatottan). Mit tettél gyermeked anyjával?

Ákos (halkan). Berta, kérlek, hallgass meg nyugodtan —

Berta. Eh! mindent tudok. Az a boldogtalan asszony mindent megírt nekem. Oh! hogy épen akkor kellett távoznom! Pedig sejthettem volna! De hát micsoda család ez a mienk? Egyetlen egy okos ember

van benne, az is asszony; és ha ez is eltávozik, bizony-nyal történik valami botorság vagy kegyetlenség!

Ákos. Berta gondold meg, hogy türelmemnek határa van — még irántad is.

Berta. Bocsáss meg Ákos, felindulásom oly erős, hogy nem enged időt a szavak megválogatására. Mióta Ágnes levelét vettem, folytonos lázban vagyok. Oh! hát van-e nagyobb kegyetlenség a világon, mint az anyát elszakítani gyermekétől? És ezt ti tettétek — ti —!

Ákos. Csak Margit boldogságáért tettük — ő is látta, hogy gyermeke máskép nem lehet boldog —

Berta. És azt hiszitek, hogy anyját elveszítve, boldog lesz? Oly kevéssé ismertétek e gyermeket?

Vilmos (ki eddig bábmész arcezzal hallgatott). Bocsánat, báróné, én ismerem Margitot s biztosítom, hogy —

Berta. Hallgass! Veled majd később számolok.

Vilmos (bárgyú arcezzal vállat von). A mint tetszik.

Berta. (Ákoshoz.) Azt hiszed, azért szereztem vissza e gyermeknek atyját, hogy cserében elveszítse anyját? Azt az anyát, kinek ő volt mindene, élete, üdvössége? Oh! nem! ebben a bűnben nem akarok részes lenni. Ha ketten nem birhatjátok őt együtt, úgy azé fog lenni, a kinek nélküle semmi egyebe nincs. És ez nem te vagy.

Ákos. Berta! az égre, mit akarsz tenni?

Berta. Még nem tudom. Előbb látnom kell Mar-

gitot — tudnom kell, nem mérgezte-e meg ez a légkör már az ő lelkét is? Oh! hogy is lehettem oly rövidlátó! hogy nem ismertem jobban ezt a drágalátos atyámfíát, ki most itt mereszti rám bárgyu szemeit..!

Vilmos (sértődve). Báróné!

Berta. Hallgass! Magam is hibás vagyok, hogy nem ismertelek ki jobban. Azt hittem, a szegény leány boldog lesz veled... ah! mennyivel okosabb lett volna, ha minden erőmből kiábrándítom belőled. Pedig az nem is lett volna oly nehéz, elhiheted. De nem, e helyett szerzek neki egy férjet, ki elszakítja anyjától... Eh! eredj előlem! valóban nem értem, hogy tudott az a leány beléd szeretni?

Vilmos. És én nem értem, hogy tud a báróné ily igazságtalan haragra gyűlni ellenünk? Margit anyját senki sem szakította el leányától, ő maga távozott — önkénytesen... Ha nem hiszed, olvasd el levelét — épen itt van nálam, ma délben akartam átadni anyámnak — (zsebéből levelet vesz ki s Berta felé nyújtja).

Ákos (utána nyúl). Eh! hagyd el, ez egészen felesleges.

Berta (elkapja a levelet). De csak lássuk ezt a levelet. (Átfutja, keserűen felkaczag.) Tehát írásban vették! nagyon jó! (elteszi a levelet).

Vilmos. De báróné! az a levél —

Berta. Az egész családnak szól — épen úgy megillet engem, mint bárki mást... Csitt! ne szóljatok többet, míg Margittal nem beszéltem, addig semmit sem határozok... Megyek, tüstént fölkeresem... Kö-

szönöm, Vilmos barátom, most már teljesen ismerlek. Látom, hogy nemcsak szívtelen vagy, hanem ostoba is. Ha rajtam áll, Margit soha sem lesz a tied. Adieu! (Gyorsan el.)

Vilmos (elbámulva néz utána). Ej! be csipős ma a báróné! (Ákoshoz, ki mozdulatlanul, földre sütött szemmel áll egy helyben.) Ne búsuljon kedves bátyám, akármit tesz a báróné — Margit imád engem —

Ákos (lassan fölemeli fejét, halkan). Valóban kezdem hinni, hogy a bárónénak igaza van — te nemcsak szívtelen vagy, hanem ostoba is. (El.)

Vilmos (magában). Ejnye, be nagy kedvök jött ezimeket osztogatni... No, de nem veszem föl szegényektől, hiszen rokónaim (körülnéz). És senki sem hallotta... Ah! itt jó Margit.

TIZENHATODIK JELENET.

ELŐBBIEK. MARGIT (másfelől, mint a merre Berta és Ákos távoztak.)

Vilmos (eléje siet). Kedves Margit, végre itt vagy!

Margit (kezet nyújt). Jó napot Vilmos! Régóta vársz reám? —

Vilmos. Égő vágygyal számláltam a pillanatokat.

Barnabás. (Idához, a verandán.) Úgy látszik, ennél az egy mondásnál többet nem tudott betanulni a szerelmi levelezőből.

(Mindnyájan üdvözölve körülfogják Margitot.)

Csepceyné. Milyen viruló színben vagy kedvesem!

Várvayné. Csak úgy sugárzik arczodról a boldogság!

Csepceyné. És ez a gyönyörű toilette! De csak meglátszik a finom izlés mindenben!

Várvayné. Ezentul én is a te szállítódnál vásárllok kedvesem.

Stanczi. Az a legdrágább kereskedő Budapesten.

TIZENHETEDIK JELENET.

ELŐBBIEK. BERTA (a háttérben jő s a többiektől észrevétlenül megáll.)

Margit. Drága? Édes néni, azt hiszem, nekünk kötelességünk mindenben a legdrágábbat keresni —

Stanczi. Hogy — hogy?

Margit. Mert mentől drágább valami, annál jobb és szebb, s annál jobban tetszik, és így annál kevesebb okunk van változtatni és új kiadásokat tenni. Evvel a kis okoskodással mindig elcsititom lelkiismeretemet, ha néha szememre veti, hogy papám nagy jóságában tulságos sokat is költ toilettemre.

Vilmos. Ezt a bölcs okoskodást férjed is magáévá fogja tenni.

Csepceyné. Meghiszem azt! Hiszen ez a legnagyobb takarékoság a világon.

Várvayné. Igazi okos kis gazdaasszony! Valóban irigylendő ember lesz a férje.

Vilmos (feszelve). Mindaketten irigylendők leszünk. Hogy esett a mai lovaglás Margit?

Margit (neki hevülve). Ah! ma egészen elemem-

ben voltam. Amaranthon ültem, ma engedte meg papám először — eddig mindig olyan jámbor, totyogó lovakat adtak alám — de Amaranth, az már igazi paripa, herczeg Lichnovszky méneséből való — ah! olyan tüzes, úgy fújt, úgy kaparta a földet lábával, mikor kivezették az istállóból!

Várvayné. Ah! az én fejem már is szédül —

Berta (sugva Barnabáshoz). Hamar, add át most neki a levelet.

Barnabás (gyorsan Margithoz). Jó napot Margit! Levelet hoztam számodra.

Margit (kezet nyújt). Isten hozott barátom! Hol voltál, hogy nem vettelek észre? Kitől hoztál levelet?

Barnabás. Anyádtól.

Margit. Ah! te kegyetlen! hát mért nem adtad ide mindjárt? Mire vársz?

Berta (a háttérben, halkán). Amaranth történetére.

Margit (fölkapja fejét, a hang irányába tekint, meglátja Bertát, sikoltva hozzá rohan és keblére borul). Ah! Berta! végre! végre! Milyen öröm! két boldogság egyszerre — Berta és anyám levele — ah! Barna, mért nem adod már ide?

Berta. Várja, hogy előbb elmondd Amaranth történetét.

Margit. Oh! ne csúfolj Berta! Barna, édes Barna, kérlek, add már ide azt a levelet.

Barnabás (átadja a levelet). Itt van.

Margit (megesókolja a levelet). Jer, Bertám, olvasuk ketten! tudom, téged is boldoggá tesz... (Mohón

felszakítja a levelet s karját Berta karjába fűzi.) Menjünk a kertbe — ott háborítlanul olvashatjuk — százszor... Ugy-e megbocsátnak? anyámtól kaptam levelet...

Stanczi. Csak tessék!

Vilmos (utánok akar menni). Engedje meg, báróné —

Berta. Nem engedem — (sugva Vilmoshoz). Ne félj, még nem szólok neki, előbb tanulmányozni akarok. (fenn). Jer Margit! (El Margittal.)

Vilmos (magában, vállat vonva). Csak rajta, tanulmányozz, én nem félek. Margit imád engem — érttem kész lesz mindenre.

Csepceyné (halkan a többi nőkhöz). Ugy látszik, mégis szereti az anyját.

Várwayné (halkan). Oh! ezek a kis leányok olyan képmutatók!

TIZENNYOLCZADIK JELENET.

ELŐBBIEK. ZOBRAY. LIPÓCZY. KÁZMÉR. KOPORÓCZY.

Zobray. Frissitőkkel debite megfrissítettük torunkat; talántán ideje volna deputációt összeszedni praesens és kártyázó urakból.

Lipóczy. Vajjon elfogadja ismét Ákos a képviselőséget?

Zobray. Ale! ale! Dehogyan fogadja! Ki van már fundálva egész dolog, beszédek is úgy csináltattam előre. Ő megköszöni közbizalmat, potem én kérem párt nevében, kommandálja valakit, kiben közbizalom

koncentrálja. Potem ő felel gerührt s ajálja az ő szeretett öcscsét, nagyreményű Stomfay Vilmost — tak!

Kázmér (kissé ittas). Mért nem ajál inkább engem? Én jobban rászorultam.

Zobray (végig nézi). Maga barátocskám nagy kapacitás sligovicza-ivásban, de az még nem sufficiens qualificatio —

Kázmér. Hát mi kell oda több?

Stanczi (karon fogja). Kázmér, te holtrészeg vagy. Eredj, aludd ki magadat. Csitt! vagy nem kapsz ebédet. (Kituszkolja az ajtón.)

TIZENKILENCZEDIK JELENET.

ELŐBBIK. (Kázmér nélkül.)

Vilmos (előre jön, nevetve). Nekem ugyan veszedelmes vetélytársam akadt.

Koporóczy. Jó napot Vilmoskám, még nem is láttalak, pedig te vagy a nap hőse.

Lipóczy. Kétszeresen.

Várvaýné. Mint képviselő-jelölt és mint férj-jelölt. Nem tudom, melyikhez kívánjunk több szerencsét?

Zobray. Nagy dolog mind a kettő — tele van debattákkal és kormányválságokkal... No, gratulálok, lelkecském! (Megrázza Vilmos kezét.) Menyasszonykát még nem ismerem, de hallottam hírét, fáin leány, egészen Ákosra ütött... (Halkabban.) Mamácskája amint hallom — elválva él Ákostól — czo?

Koporóczy. Az igaz, nagyon sokat beszélnek a megyében — miben áll a dolog?

Vilmos. Kérem, ne beszéljünk róla — nagyon fájdalmasan érintené bátyámat és Margitot —

Zobray. Ahá! értem...

Vilmos (szánakozólag). Szegény asszony! maradjon ő ott, a hol van — nem méltó hozzánk —

Barnabás (ki eddig Vilmos mögött állt, hirtelen megragadja karját, felcsattanó hangon). Hazudsz!

Koporóczy. Mi ez?

Zobray (összecsapja kezét). Bozse! majd megijesztette!

Vilmos. Mit jelent ez illetlen fellépés, Barnabás? Bocsásd el a karomat!

Barnabás (fojtott hangon, nagy indulattal). Hogy szívtelen, önző és számító vagy, rég tudtam és megvetettelek; hogy hiú, pöffeszkedő és együgyű vagy, rég láttam és kinevettelek, — de nem volt hozzá közöm, jogodban volt megvetésre méltónak és nevetségesnek lenned... Hanem midőn oly gyáva vagy, hogy bántalmazni tudsz egy nőt, egy anyát, menyasszonyod anyját — ahhoz már van közöm, ahhoz minden tisztességes embernek van köze — és szemedbe dobom azt, hogy hazudsz!

Vilmos (reszketve dühében). Ezért még számolni fogunk.

Barnabás. Rendelkezésedre állok. De előbb te fogsz elégtételt szolgáltatni — te — annak a nőnek, kinek emlékét gúnyolni merted, — annak az anyá-

nak, kinek fájdalmát nem vagy képes megérteni soha! (Erősen megragadja Vilmos karját.) Vond vissza megbántó szavadat, — itt, ezek jelenlétében, kik előtt nevét bántalmaztad, itt ismerd el, hogy lovagiatlan és gyáva voltál.

HUSZADIK JELENET.

ELŐBBIEK. BERTA. MARGIT (a verandán megjelennek s állva maradnak).

Vilmos. Bocsásd el karomat.

Barnabás. Hallottad, mit mondtam!

Lipóczy. Barnabás, elég volt már. (félre). Szeretném megcsókolni ezt a gőzengűzt.

Zobray. Csitt! kövessük non-interventio elvét.

Margit (halkan). Nagy ég! mi ez?

Berta (megszorítja kezét, halkan). Maradj itt.

Barnabás. Ismerd el, hogy méltatlanul bántalmaztad e szent nő emlékét! Szólj, vagy összezúzlak!

Vilmos (fojtott hangon, reszketve). Én nem akartam megbántani — ezt elismerem.

Barnabás (ellöki karját). És most, ha tetszik, rendelkezésedre állok.

Vilmos. Uraim, önök tanúim, hogy kellő méltósággal viseltem magamat. (A férfiak elfordítják fejöket.) Legyenek hát tanúi szörnyű bosszúmnak is! Reszless Barnabás! (El.)

Koporóczy (kezét nyujtva Barnabásnak). Ha tanura lesz szükséged, parancsolj velem.

Zobray. Domine fráter, maga paulisper tüzes,

ale derék embernek látszik — tak, tak! (Megveregeti vállát.)

Barnabás. Csak kötelességemet tettem. Gyerünk papa! (El.)

Lipóczy (büszkén). Uraim, ez az én fiam! Megállj Barnabás! (utána fut).

Zobray. Mi pedig menjünk összeszedni deputá-cziót. (fejét vakarva). Áj! áj! félek, közbizalom nem fog koncentrálni.

Koporóczy. Én ugyan nem adom rá a szavazatomat.

(A vendégek mindenfelé oszlanak. A nők, észrevéve Margitot, ki Bertával lassan jő a verandától, összesugnak s hidegen elfordítják fejüket.)

Csepceyné (sugva). Kár, hogy későn jött.

Várvayné (sugva). Neki sem ártott volna egy kis leccke. (Mind eloszlanak.)

HUSZONEGYEDIK JELENET.

MARGIT. BERTA. IDA.

Margit. Nagy isten! mi volt ez? E szörnyű jelenet — az emberek zúgása — a megvető pillantások, melyeket e nők reám vetettek... (Ida után fut, ki épen távozni akar.) Ida — kérlek — maradj itt — adj felvilágosítást! Te jelen voltál — mondd, mi történt?

Ida. (Bertára néz, ki fejével igent int.) Vilmos és Barnabás összeütköztek —

Margit. Azt láttam — de miért? istenem! miért néztek rám úgy az emberek? én is bűnös vagyok benne?

Ida. Nem sejtöd?

Margit. Ah! mit sejtsek? fejem egészen el van kábulva — láttam, hogy Barnabás megragadta Vilmos karját — olyan borzasztó volt, úgy villámlott a szeme — aztán ráparancsolt, hogy kérjen bocsánatot egy nőtől, kinek nevét bántalmazta — ki az a nő? oh istenem! ki az a nő?

Ida. Mégsem sejtöd?

Margit. Milyen tekintetet vetsz rám — te is! épen mint a többiek... Mit vétettem én? Ida, szólj hát! Én mindig szerettelek téged, vonzódtam hozzád — pedig te oly tartózkodó, hideg voltál — a rossz emberek mondták is okát — olyan okokat, melyeket én nem akartam ellenni

Ida. (Bertára tekint, ki ismét erősen igent int fejével.) Mondták az okát? Nemde azt mondták, hogy miattad vesztettem el reménylett örökségemet s vele együtt Vilmost, ki vagyon nélkül nem akart elvenni? Nagyon csalódtak s köszönöm neked, hogy nem hitted el. Szeretettel szoritottalak volna keblemre, mint testvéremet — de most nem tehetem. Nem a vesztett pénzért, nem azon férfiert, ki csak a pénzt kereste — nem mondom, hogy nálad, de bizonyára nálam... Nem, elhiheted, nem ez volt oka. De hogy te itt boldogan tudtál élni fényben és vigalomban — és szíved nem sejtette, mily árat fizettél mindezekért — a mint most nem tudod sejtteni, ki volt az a nő, kit vőlegényed bántalmazott, kiért egy idegennek kellett bosszút állni —

Margit (megragadja Ida kezét, nagy indulattal). Ki volt hát? Ne kinozz, mondd ki már, ki volt az?

Ida. Anyád. (Gyorsan el.)

HUSZONKETTEDIK JELENET.

MARGIT. BERTA.

Margit. (sikoltva). Ah! mi volt ez? Megállj! (Ida után akar rohanni, ingadozik és Berta karjaiba hanyatlik.) Anyám! mit mondott anyámról? mi történt velem? Berta! az égre! szólj már, adj magyarázatot, ha nem akarod, hogy itt haljak meg karjaid között!

Berta (halkan). Soha sem sejtetted, gyermekem, hogy anyád, midőn elváltatok, örökre vett tőled búcsút?

Margit (fölegyenesedik, reszketve). Mit beszélsz? Örökre...?

Berta. Hogy könnyei, melyek akkor arcodra hullottak, az örök válás fájdalmából fakadtak; hogy csókja az utolsó anyai csók volt, mely homlokodat érte; hogy anyádat többé nem látod soha?

Margit (kábultan). Soha! ki mondta ezt? engem megcsaltak! ki szakított el anyámtól? miért hagyott el engem örökre?

Berta. Miért? Ime itt jó vőlegényed, kérdezd meg tőle.

HUSZONHARMADIK JELENET.

ELŐBBIEK. VILMOS. FORRÓ.

Vilmos (gyorsan jő). Téged kereslek, Margit. Ha valami álhírt hallanál —

Margit (lassan Vilmoshoz lép, megfogja kezét s mereven szemébe tekint). Hol van anyám?

Vilmos. Anyád...? (*Margit* merev tekintete előtt zavartan földre süti szemét, egy ideig némán állnak így.)

Berta (magában). A sors kereke megindult, ne avatkozzunk forgásába. (Forróhoz.) Megvan minden?

Forró. A mint a báróné parancsolta.

Berta. Siessünk hát. (Forróval karöltve el.)

HUSZONNEGYEDIK JELENET.

MARGIT. VILMOS.

Margit. Hol van anyám?

Vilmos (összeszedve magát, fölemeli fejét). Légy nyugodt, *Margit*! Beszéljünk higgadtan, mint okos emberekhez illik, kik ismerik társadalmi helyzetök fontosságát —

Margit. Hol van anyám?

Vilmos. Mielőtt e kérdésre felelnék, biztosítlak, kedvesem, hogy szeretlek; egész szívemből viszonzom azt a szerelmet, melyet te irántam érzesz —

Margit. Eh! ne beszélj most nekem szerelemről. Hol van anyám?

Vilmos. Nem tudom.

Margit. Nem tudod? De azt tudod, hogy engem örökre elhagyott — azt tudod, mi volt ennek oka, felelj!

Vilmos. Biztosítlak, kedvesem, hogy egészen önkénytelen tette, senki sem kényszerítette —

Margit. Nem igaz, anyám sokkal jobban szere-

tett engem — és ha mégis el tudott tőlem szakadni, annak nagy, annak borzasztó okának kellett lenni!

Vilmos. Kedves kicsikém, anyád nagyon okos asszony — teljes elismeréssel adózom neki — és épen mert téged nagyon szeret, azért nem akart boldogságod útjában állni —

Margit. Boldogságom útjában állni... ah! ne szólj, ne szólj! érteni kezdem — és borzadok, hogy egészen megértem az iszonyú igazságot... Boldogságom útjában állni! micsoda boldogság lehet az, melynek anyám állt útjában?

Vilmos (szerelmesen). Az, melyet szerető férjed oldalán, magas társadalmi állásod fényében élvezhetsz... (feléje nyújtja kezét).

Margit (ellöki kezét). Ne nyúlj hozzám, irtózom kezedtől, attól a kéztől, mely anyámat el tudta tőlem taszítani.

Vilmos. Kedves kicsikém, te nagyon helytelen szempontból fogod fel a kérdést. Hidd el, hogy anyádnak nagyon jó dolga van és tökéletesen belenyugodott helyzetébe. Ugyis csak rosszul érezné magát e magas körben — ő is belátta ezt és tudta, hogy anyám soha sem egyeznék másképp házasságunkba. Már pedig a te boldogságod ettől függött — és hidd el, szerelmem dúsan fog kárpótolni mindenért... Tiszteljük hát derék anyád önfeláldozását s imádjuk emlékét a — távolban. Sokkal boldogabb ő ott, tudva, hogy te is boldog vagy férjed oldalán, kit szeretsz s a ki téged imád.

Margit (dermedten hallgatta Vilmos szavait; hirtelen

kitörő indulattal). Elég! ne szólj többet. Fölbredtem — de oh! erre az iszonyú ébredésre nem voltam készen. Régóta félttem már a kiábrándulástól, régóta kezdtem remegve sejteni, hogy az a dicső kép, melyet elvakult szemem látott benned, csak üres, önző, hideg kép volt, semmi egyéb — de erre a szörnyü ébredésre nem voltam készen, istenemre! nem. Menj előlem, szégyenlem, hogy valaha szerettelek! És oh! mennyivel égetőbb szégyenem, ha meggondolom, hogy te, ki elszakítottál anyámtól, még bántalmazni is merted emlékédt, azzal a nyelvvel, melylyel nekem szerelemről beszéltél — és annyiak közül épen az az egy nemes férfi kelt védelmére, kinek tiszta, önzetlen szerelmét visszautasítottam értted — te üres, szívtelen báb!... Eh! De mit beszélek többet? nem ismerlek, nem törődöm veled — más dolgom van most, anyámat keresem, ha te nem tudod előadni, majd útba igazít más! (Az ajtó felé indul.)

Vilmos (utána megy). *Margit* — gondold meg — az egész vármegye...!

Margit (lesújtó pillantással, kezével visszautasítja). Vissza! (*Vilmos* megdöbbenve hátrál, *Margit* az ajtó felé megy.)

HUSZONÖTÖDIK JELENET.

ELŐBBIEK. ÁKOS. KLÁRA. KÁZMÉR. DÉNES. STANCZI. IDA.

Klára. Erre jöjjön, sógor, tudtam, hogy itt találjuk a szerelmes párt.

Vilmos (magában). No hiszen épen jókor jöttetek

Margit. (Ákoshoz rohan.) Atyám! atyám! mindent tudok! — Anyámhoz megyek! hol van anyám?

Klára. Mit jelent ez? (Vilmos vállat von.)

Ákos. Csillapulj, gyermekem, vissza fogod nyerni anyádat.

Margit. Nem, tovább egy perczre sem maradok itt — anyámhoz kell mennem, bocsáss hozzá... Hol van ő, felelj, az égre, hol van anyám?

Ákos (lehajtja fejét, halkán). Nem tudom.

Margit. Nem tudod, te sem tudod, senki sem tudja... Ah! hisz itt van levele... épen most hozta Barnabás! (kikapja kebléből a levelet). Hiába! nem írta meg, hol van... Oh milyen jól elrejtettétek — előlem — gyermeke előtt...! (Sikoltva megragadja Ákos kezét.) Adjátok vissza anyámat!

Klára. Engem ugyan szép kézfogóra hívtatok.

Margit. Oh! most már értem, mindent értek. Szégyelték őt, szégyelték anyámat! (Klára felé.) Vegye vissza fiát, asszonyom, — köszönöm — nagyon drága árat kivántak érte — nem ér annyit... Anyám, anyám! téged szégyeltek, téged nem tartottak méltónak magukhoz! Köszönöm, úgy én sem vagyok méltó, elmegyek anyám után... És ő elhitte, szegény szerető, szenvedő anyám! elhitte, hogy nélküle boldog lehetek, hogy örülni fogok a fénynek, jólétnek, melyet vele meg nem oszthatok... És én itt maradtam, vigadtam, ékszereimet villogtattam, tüzes paripáimról beszéltem — míg ő a távolban sírt értem és nevemet kiáltotta... (körülnéz). Azt hitték, úgy-e, tudtommal történt? Ne

tagadják, láttam a megvetést szemökben... Te is azt hitted, Ida — ne töröld könyeidet — megérdemeltem megvetésedet! — Mind azt hitték — mind — mind, és elfordultak tőlem — ne tagadják — méltó voltam rá... Oh! mint éget ez a ruha, oh mint kinoz ez a pompa! El vele! el vele! Adjátok vissza anyámat! adjátok vissza anyámat! (A pamlagra roskad és kezébe temeti arczát.)

HUSZONHATODIK JELENET.

ELŐBBIEK. BERTA.

Berta (csendesesen belép s az ajtó mellett állva marad. Magában). Épen jókor érkeztem.

Ákos. (Margithoz megy s megfogja kezét.) Gyermekem, édes gyermekem, térj magadhoz, légy nyugodt, fel fogom kerestetni anyádat.

Margit (fölemelkedik). Nem maradhatok, minden perc, melyet itt töltök, növeli szegyenemet és bűnömet. Anyámhoz megyek, ha gyalog, ha éhezve, ha évekig kell bolyongnom, fel kell találnom, fel fogom öt találni... Isten veled, atyám!

Ákos. Elhagysz engem, gyermekem? Utolsó reménye életemnek, boldogságom! Oh! ki marad hát velem?

Berta (halkan). Veled marad az egész Stomfay-család. (Mindnyájan Berta felé tekintenek. Kázmér szívére teszi kezét s Ákoshoz akar rohanni, de Ida visszarántja.)

Ákos. Oh Berta! te nagyon kegyetlen vagy.

Margit (lassan az ajtó felé megy, hirtelen megfordul,

sírva Ákoshoz rohan és megcsókolja kezét). Atyám, atyám! szeretlek, fájó szívvel hagylak el — de tudod, hol keress, ha újra bírni akarsz. Itt többé nem maradhatok, nem lehet! (Növekedő indulattal.) Oh hiszen minden, minden szemrehányólag, megvetéssel néz reám — az emberek, kikkel mulattam — ezek a képek, melyekre oly büszke voltam — ez a fény, melyben úgy hivalkodtam — mind azt mondanák: anyádat kizárták innen s te nélküle boldogságot találsz bennünk — míg ő a távolban egyedül siratja elveszett leányát és könnyeivel áztatja száraz kenyerét... Anyám, szegény szenvedő anyám!

HUSZONHETEDIK JELENET.

ELŐBBIK. ÁGNES. LIPÓCZY. BARNABÁS. (Később.) CSEPCSEYNÉ. VÁRVÁYNÉ, vendégek.

(Berta hirtelen kitarja az ajtót s a küszöbön megjelenik Ágnes, mögötte Lipóczy és Barnabás.)

Margit (meglátja Ágnest, hangos sikoltással). Anyám! (feléje rohan és karjai közé roskad.)

Ágnes. Gyermekek, drága gyermekek! (Erősen magához öleli.)

Berta (előjön, Ákoshoz). Én vezettem ide. Mihelyt levelét kaptam, érette küldtem Barnabást és magamhoz hozattam. Szegény asszony, sokáig vonakodott, míg meg nem győződött, hogy leánya boldogságáért szükséges engednie. Reménylem, tudod kötelességedet. Nézd, annyira bizom benned, hogy széttépem ez utolsó bizonyítványt, Ágnes levelét! (Széttépi Ágnes levelét.)

Ákos (megcsókolja kezét). Köszönöm, Berta. Igaz testvér vagy.

Margit (fölemeli fejét, Ágnes kezét fogva). Atyám! most már tudod, hol keresd gyermekedet!

Ákos (lassan feljök megy, mélyen meghajtja térdét Ágnes előtt és megcsókolja kezét). Bocsáss meg — gyermekünkért.

Ágnes (fölemelve magához Ákost, halkán). Érette — mindent!

Ákos (mindkettőt együtt magához ölelve). Engedjétek boldognak lennem köztetek. (Ágnest kezénél fogva előre vezeti. A mindenfelől jövő vendégekhez fordulva.) Épen jökor! Uraim és hölgyeim, íme szeretett nőm, ki most érkezett meg hosszú utazásából. Kedvesem, engedd meg, hogy bemutatassam neked vendégeinket. (Mindnyájan Ágneshez tódulnak, melegen üdvözlik.)

Dénes. (Stanczihoz.) Engem ugyan nem lát többé ez a kastély. Gyerünk haza!

Stanczi (karjába kapaszkodik). Én is hozzád megyek. Ugy látom, itt már többé nincs szükség reám. Ezután a te háztartásodat vezetem.

Dénes (savanyú arcczal). Ühm! ezt az áldást is a sógorasszonynak köszönhetem. (El Stanczival.)

Kázmér (magában). Usszusunk az árral! (Ágneshez megy, mély alázattal.) Megengedi? oh! megengedi? (Kezet csókol.)

HUSZONNYOLCZADIK JELENET.

ELŐBBIEK. ZOBRAY. KOPORÓCZY. Küldöttség.

Zobray (ünnepélyesen Ákoshoz megy). Tisztelt honfitársunk és barátunk! Választó-kerületed nevében, én mint deputáció vezére és szolnoka —

Ákos (megragadja kezét). Ismerem a kerület óhaját, kedves barátom; köszönettel veszem bizalmát és a képviselő-jelöltséget elfogadom.

Zobray. Te magad? Hát nem a Vilmoska? Deo gratias! Potem közbizalom denuo koncentrálnakhatja —

Ákos. (Ágneshez.) Engedd meg, kedves nőm, hogy bemutassam *Zobray Zeno* barátomat s választóim küldöttségét.

Zobray (kezet csókol Ágnesnek). Ah! ah! lelkeském, nagyságocskám! nagyon örülök szerencsének. (Ákos a küldöttség tagjait egymásután mutatja be Ágnesnek.)

Vilmos. No mama, ebből is kicseppentem.

Klára. Ez a szégyen! Menjünk innen!

Vilmos. Isten önökkel! Én nagylelkűen visszavonulok! (Klárával karonfogva el.)

Berta. Isten hírével!... No de ne búsulj Ákos, a kézfogó azért nem marad el. Van még más tagja is családnak, a ki nem viseli ugyan nevedet, de méltóbb reád és leányodra. Nos, Margit, nem mond semmit a te kiábrándult szivecskéd? (Barnabást maga mellé vonja.)

Ágnes. Gyermekek, ő a legjobb, legnemesebb férfi a világon.

Lipóczy. (Barnabás kabátját rángatva, sugva.) Rajta, Barnabás!

Barnabás. Kérem, kérem, semmi protekció. Hadd legyek most az egyszer a magam ügyvéde, ugy sincs egyéb perem... *Margit*, ne hallgass senkire, csak szívedet kérdezd s annak nevében felelj... Most még korán volna sokat kérni — de ha egy kis reményt adhatsz — akármilyen keveset — nyujtsd felém kezedet...

Margit (kezét nyujtva, halkán). Nem keveset, barátom! — Sokat!

Barnabás (elragadtatva megcsókolja kezét). Hallod, papa? Reményt adott! Sokat!

Lipóczy. Ezt is nekom köszönheted.

Berta. (Ákoshoz.) Még vagy elégedve?

Ákos. Most vagyok életemben először boldog — nőm és gyermekeim között. (Magához vonja Águst, Margitot, Barnabást.)

(A függöny legördül.)